



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

„СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ ПАРТНЬОРСТВОТО МЕЖДУ БИЗНЕСА, НПО, ГРАЖДАНИТЕ И МЕСТНАТА ВЛАСТ ПРИ ПЛАНИРАНЕ И ПРИЛАГАНЕ НА ПОЛИТИКИ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ИНВЕСТИЦИИ, ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА СОБСТВЕНОСТТА В ОБЩИНА КЮСТЕНДИЛ“

(фокус върху участието на бизнеса и НПО)



Август 2023 г.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от екипа изготвил анализа и не е задължително да отразяват позициите на Кюстендилска търговско-промишлена палата и СНЦ НИЕ- Независими, Иновативни, Единни, и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на ЕС и Управляващия орган.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД
СЪДЪРЖАНИЕ



СЪКРАЩЕНИЯ	5
ТАБЛИЦИТЕ.....	6
1. УВОД.....	7
1.1. Цел на доклада.....	9
1.2. Целеви групи и заинтересовани страни	9
1.3. Структура на доклада	10
2. МЕТОДИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ	11
3. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА ЗА УЧАСТИЕ НА НПО И БИЗНЕСА	12
3.1. Принципи на участие	14
3.2. Основни форми на взаимодействие и участие на бизнеса и неправителствения сектор.....	15
3.3. Ползи от включването и участието на заинтересованите страни.....	17
3.4. Основни законодателна рамка за участие	18
3.4.1. Нормативни актове на национално равнище	19
3.4.2. Нормативни предпоставки за осигуряване на участие на заинтересованите страни в процеса на формулиране, разработване, прилагане, наблюдение и контрол на местни стратегически и планови документи	23
4. АНАЛИЗ НА МЕХАНИЗМИТЕ ЗА КООРДИНАЦИЯ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ	25
4.1. Партньорство в областта на инвестициите	25
4.1.1. Основни действащи стратегически и планови документи в община Кюстендил	25
4.1.2. Партньорство при идентифициране и изпълнение на проекти.....	29
4.1.3. Действащи нормативни актове в областта на инвестициите	29
4.2. Партньорство в областта на управление на общинската собственост.....	32
4.2.1. Действащи стратегически документи в областта на управление на собствеността	33
4.2.2. Действащи нормативни актове в областта на инвестициите	34
4.3. Партньорство в областта на местните данъци и такси	37



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

5. СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ ПАРТНЬОРСТВО МЕЖДУ БИЗНЕСА, НПО И МЕСТНАТА ВЛАСТ	40
5.1. Участие на представителите на бизнеса и неправителствения сектор	40
5.2. Отчитане на мнението на бизнеса и неправителствените организации	48
6. ОСНОВНИ ИЗВОДИ.....	51
7. ПРЕПОРЪКИ.....	52
7.1. Общи препоръки за подобряване взаимодействието и партньорството между местната власт и заинтересованите страни	52
7.2. Препоръки за подобряване взаимодействието и партньорството между местната власт и заинтересованите страни в областта „Насърчаване на инвестициите“	53
7.3. Препоръки за подобряване взаимодействието и партньорството между местната власт и заинтересованите страни в областта „Управление на собствеността“	55
7.4. Препоръки за подобряване взаимодействието и партньорството между местната власт и заинтересованите страни в областта „Местни данъци и такси“	56
7. ПРИЛОЖЕНИЯ	57



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

СЪКРАЩЕНИЯ

АПК	Административно-процесуалния кодекс
ДВ	Държавен вестник
ДУ	Добро управление
ЕС	Европейски съюз
ЗДОИ	Закона за достъп до обществена информация
ЗМСМА	Закона за местното самоуправление и местната администрация
ЗНА	Закон за нормативните актове
ЗНИ	Закон за насърчаване на инвестициите
ЗОС	Закон за общинската собственост
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ЗРР	Закон за регионалното развитие
КТПП	Кюстендилска Търговско –промишлена палата
НПО	Неправителствени организации
ОбС	Общински съвет



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1. Местната власт, ОСИГУРИЛА ЛИ Е ПРАКТИЧНА ВЪЗМОЖНОСТ ЗА УЧАСТИЕ на граждани, бизнес, НПО при формулиране и промени на местни политики в областта на: Инвестициите; Местните данъци и такси; и Управлението на общинската собственост	44
Таблица 2. Изразявали ли сте мнение, становище (съгласие/несъгласие) и/или препоръки във връзка с политики и/или действия предприети от местната власт в областта на насърчаване на инвестициите	45
Таблица 3. Изразявали ли сте мнение, становище (съгласие/несъгласие) и/или препоръки във връзка с политики и/или действия предприети от местната власт в областта на местните данъци и такси	46
Таблица 4. Изразявали ли сте мнение, становище (съгласие/несъгласие) и/или препоръки във връзка с политики и/или действия предприети от местната власт в областта на управление на общинската собственост	47

ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Механизъм за участие на заинтересованите страни в местния законодателен процес	22
Фигура 2. Усилията на местната власт да установи по-тесни контакти с граждани, бизнес, НПО са видими, в %	41
Фигура 3. Местната власт осъществява редица инициативи за включване на граждани, бизнес, НПО при планиране и изпълнение на местните политики, в %	42
Фигура 4. Предоставяната от местната власт информация за дейността ѝ е в достатъчен обем	43
Фигура 5. Предоставяната от местната власт информация за дейността ѝ е лесно достъпна	44
Фигура 6. Основните действия на местната власт по икономическите въпроси са взимат след изслушване и консултация с представителите на гражданското общество, бизнес, НПО	49
Фигура 7. Местната власт отчита мнението на граждани, бизнес, НПО, по отношение инвестициите, ефективното управление на общинската собственост и местните данъци и такси	50



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

1. УВОД

Докладът е изготвен от „БИЗНЕС ИНФОРМАЦИОНЕН И КОНСУЛТАНТСКИ ЦЕНТЪР-Сандански“ СНЦ в изпълнение на Възлагателно писмо с Кюстендилска търговско – промишлена палата (КТПП), № BG05SFOP001-2.025-0149/02 от дата 28.02.2023 г. с предмет „Сравнителен анализ на възможностите за подобряване партньорството между бизнеса, НПО, гражданите и местната власт при планиране и прилагане на политики, отнасящи се до инвестиции, данъчно облагане и управление на собствеността в Община Кюстендил през призмата на участието на бизнеса и НПО в тези процеси“. Анализът е насочен към оценка степента на участие на бизнес и НПО в процесите на разработване, прилагане и наблюдение на политиките за насърчаване на инвестициите, местните данъци и такси и управление на общинската собственост.

Докладът е изготвен от екип, в състав:

1. Пламен Тодоров
2. Ани Симеонова
3. Живко Иванов

Разработеният анализ е в основата на изпълнението на Дейност 2 на проект BG05SFOP001-2.025-0149-C01 „Подобряване на партньорството между бизнеса, гражданите и местната власт в сферата на местно икономическо развитие на община Кюстендил“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Доброто местно управление е споделеното управление, което включва в процеса на формулирането и изпълнението на публичните политики всички заинтересовани обществени групи – граждани, неправителствени организации и бизнес. Целта му е да бъде постигната ефективност на управлението и ангажираност на всички обществени групи в устойчивото развитие.

Участието на заинтересованите страни е важен елемент във всички етапи от процеса на местната политика, на неговото формиране и реализиране. Общинското ръководство трябва да посочи обаче, начините и механизмите за това участие, както и важните аспекти по отношение решението на даден проблем, а това изисква създаването на една добра комуникационна система. За целта е необходимо да се познават добре всички инструменти и възможните канали за комуникация, за да могат да се използват ефективно от страна на управляващите.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Партньорството между местната власт и администрация, бизнес сектора и нестопански организации може да се използва, като инструмент за разширяването на общинската данъчна основа. Бизнес секторът би могъл да допринесе за постигането на тази цел, като инвестира в общината и създава източници на заетост и като цяло стимулира растежа на икономическата активност. Едновременно с това, все по-негативните възгледи относно широкообхватната намеса на местната власт в бизнес аспектите на общинското управление и появата на нови управленски ценности подчертават необходимостта от гъвкавост в общинските дейности и от ново мислене по отношение на алтернативни методи за предоставяне на услуги. По този начин се ускорява партньорството между местните общини, бизнеса и неправителствения сектор. Това развитие, макар и не без рискове, позволява на общината, да подобри качеството на услугите, предоставяни на гражданите, повишавайки тяхното благосъстояние и следователно повишавайки привлекателността на региона.

Общинската администрация е тази, която осигурява изпълнението на нормативните актове на общината и обслужва административно физически и юридически лица, спазвайки принципите на законност, достъпност, равнопоставеност, ефективност.

Ключова предпоставка за участие на НПО и бизнеса в местното самоуправление е степента на децентрализация на държавното управление в България. Експертните оценки показват, че България все още силно централизирана държава в сравнение със страните от ЕС. Макар, че е налице разбиране за нуждата от децентрализация, действията в такава посока са като цяло несистемни. В България, в голямата си част, прилагането на местни политики зависи от волята на централното правителство, като самоуправлението има по-скоро декларативен характер, отколкото автономно ниво на власт, на което се вземат важните за местното развитие решения. Ограничените местни правомощия предопределят в не малка степен ниската активност на неправителствения сектор и представителите на бизнеса на местно ниво.

В рамките на настоящия доклад са разгледани основните процедури и механизми използвани от местната власт и администрация за включване на представителите на бизнеса и неправителствения сектор, степента и формите на участие на двете целеви групи в различните процеси и са дадени конкретни препоръки за подобряване взаимодействието и партньорството между представителите на бизнеса и неправителствения сектор.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

1.1. Цел на доклада

Основната цел на проекта е да инициира и мотивира създаването на среда за ефективно партньорство между местната власт, бизнеса, НПО и гражданите при планиране и прилагане на местните икономически политики. За изпълнение на целта се дефинират две специфични цели, а именно:

- 1. Насърчаване на диалога и участието на бизнеса, НПО и гражданите при планиране и прилагане на местни икономически политики;*
- 2. Създаване на предпоставки за прилагане на ефективни, работещи механизми за реализиране на партньорството чрез изведените препоръки в рамките на проекта.*

Като част от дейност 2 на проекта, основната цел на настоящият доклад е **да се изследва степента на участие на представителите на бизнеса и НПО в наличието и ефективността на прилагане на местни стратегически и нормативни документи в областта на инвестициите, управление на общинската собственост и местните данъци и такси.**

1.2. Целеви групи и заинтересовани страни

На база същността и насочеността на доклада са идентифицирани следните заинтересовани страни:

- а) Представители на местната власт и администрация (Общински съвет – Кюстендил и общинска администрация)*

На местно ниво, това са органите, в чиято отговорност основно попадат формулирането и реализирането на политики за насърчаване на инвестициите, управление на общинската собственост и местни данъци и такси. В качеството си на регулаторен орган местната власт създава стимули за бизнеса с цел насърчаване на инвестициите в общината и развитие на общинската инфраструктура и публичните услуги.

- б) Представители на местния бизнес*

За да се развива, просперира и създава работни места, бизнесът има нужда от подкрепа на реализация на своите инвестиционни намерения, но също така от качествена публична инфраструктура и административни услуги и не на последно място предвидима бизнес среда, ясна регулаторна рамка, и прилагане на нормативните изисквания в срок. Всичко това може да бъде постигнато чрез



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ефективно взаимодействие и партньорство с местната власт базирано на партньорство и сътрудничество.

с) Представителите на неправителствения сектор

Те се явяват важен елемент в икономическото развитие на Общината. Един от основните проблеми на местното самоуправление е отстраняването и отдалечаването на хората от управленските процеси. В този аспект, често неправителствените организации играят ролята на „мост“ между гражданите и местната власт, като дават алтернативна възможност, различна от тази на бизнеса, за предаване на различни гледни точки и отчитане на разнообразни интереси в процеса на вземане на решения.

Понякога бизнеса и неправителствените организации могат да бъдат важни целеви групи, но в същото време да имат ограничено влияние върху политиката. Изискват се специални усилия тези заинтересовани страни да станат активни участници и да се гарантира удовлетворяване на техните потребности.

1.3. Структура на доклада

Структурата на доклада е уточнен с Възложителя и с изпълнителя на Договор за изготвяне на „Сравнителен анализ на възможностите за подобряване партньорството между бизнеса, НПО, гражданите и местната власт при планиране и прилагане на политики, отнасящи се до инвестиции, данъчно облагане и управление на собствеността в Община Кюстендил, с **фокус върху гражданите**“. Уточнено е съдържанието, подходът, използваните методи и инструменти, обхвата на анализа и нормативните, стратегически и планови документи, за да се постигне сходство, последователност и цялост при изпълнение на дейност 2 „Сравнителен анализ на възможностите за подобряване партньорството между бизнеса, НПО гражданите и местната власт в трите направления, обект на проучване“.

Взимайте предвид това, докладът включва:

- A. Методическа част – представя използваните методи и инструменти за извършване на анализа;
- B. Законодателна рамка за участие на НПО и бизнеса – посочват се основните принципи, анализират се възможностите и формите за включване и участие на заинтересованите страни, в т.ч. съгласно националното законодателство;
- C. Анализ на механизмите за координация и взаимодействие – изследва основните механизми използвани от местната власт за партньорство и сътрудничество с



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

неправителствения сектор и бизнеса в сферата на насърчаване на инвестициите, местните данъци и такси и управление на общинската собственост.

- D. Сравнителен анализ на възможностите за подобряване партньорството между бизнеса, НПО и местната власт – крос анализ на резултатите от кабинетното и анкетните проучвания, за да се оценят реалните ефекти от така заложените механизми поотделно за всяко направление и да се оцени до каква степен те се прилагат на практика, доколко са застъпени с оглед участието на бизнеса и неправителствения сектор, с цел да се определи къде има потенциал за оптимизиране на партньорството
- E. Основни изводи
- F. Препоръки по отделните сфери – инвестиции, местни данъци и такси, управление на собствеността

2. МЕТОДИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ

При провеждането на настоящия анализ бяха използвани различни методи, по-важните от които са документален анализ, експертна оценка и сравнителен анализ.

Кабинетното изследване има за цел да покаже от една страна наличието и ефективността на прилагане на местни стратегически и нормативни документи в посочените три направления, и от друга да даде информация до каква степен при тяхното разработване, приемане и прилагане се отразява мнението и се защитават интересите на заинтересованите страни, включително и съществуването на действащи структури на партньорство като например Съвети за тристранно сътрудничество към общината и др. Проучването обхваща публично достъпната информация, относно приложимата нормативната база и действащите стратегически и планови документи на местно ниво, свързани с провеждането на комуникацията и осъществяването на обратната връзка, в областта на инвестициите, местни данъци и такси и управление на собствеността. Фокусът на проучването е да установи ефективността на използваните механизми и степента на участие на бизнеса и НПО в процесите по разработване, изпълнение и наблюдение на трите политики.

Сравнителният анализ е метод, чрез който се дава оценка на степента на въздействие на прилаганите до момента механизми за взаимодействие, заложи в различните планови документи на общината в сравнителен план между трите направления – инвестиции, данъчно облагане и управление на собствеността. При извършване на анализа, под



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

внимание, са взети както данните и информацията от кабинетното проучване, така и получените резултати от проведените анкетни проучвания сред представителите на бизнеса и неправителствения сектор.

Анализ на механизмите за координация и мониторинг е метод, който има за задача да изследва способите и инструментите, използвани за осъществяване на партньорство между различните заинтересовани страни при различни процеси и форми.

Изводите / констатациите и препоръките са изведените чрез **експертна оценка**, вземайки предвид извършения анализ и идентифицираните силни и слаби страни в участието на бизнеса и неправителствените организации.

3. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА ЗА УЧАСТИЕ НА НПО И БИЗНЕСА

От друга страна, местният отговор на глобалните предизвикателства изисква провеждането на подчертано модерна политика: устойчиви стратегии на основата на диалога с гражданите, бизнеса и неправителствен сектор, тяхното информиране и обучение. Една от целите е да се развият устойчиви общини, които съгласно определението на Световната банка са: „общини, които предлагат добри условия за живот и са конкурентноспособни, надеждни клиенти на банките, добре управлявани и добре ръководени”. Устойчивото развитие е преди всичко „развитие, което удовлетворява потребностите на днешния ден, без това да попречи на възможностите на бъдещите поколения да удовлетворяват собствените си потребности”.

Процесите на участие на бизнеса и неправителствения сектор в процесите на разработване, мониторинг и контрола върху реализирането на местни политики могат да бъдат задължителни, т.е. изискуеми по закон и незадължителни – инициирани по волята местна администрация и/или местната общественост. При задължителните (формални) процеси, законовите норми установяват кой може да участва, докъде се разпростират правата на участие, каква е структурата на процеса и какво се прави със заключенията. При формални **процес**, най-широките права се установяват според статуса на съответната страна в процеса. Формалните процеси включват процедури за съгласуване и пораждаат административни решения. Процесите на **неформално участие** не са твърдо регулирани и може да бъдат структурирани по различни начини в зависимост от условията. Те са изцяло доброволни, като основният принцип е съвместното решаване на задачите. Въпросът за това кой участва и по какви правила се процедира се определя предварително или по



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД






ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

взаимно съгласие между участниците. Нормите на неформално участие са разнообразни и гъвкави. Резултатите от тях се състоят във формулирането на препоръки от страна на заинтересованите страни, в помощ на процеса на вземане на решения от страна на официалните органи. В някои случаи последните могат да решат да придадат задължителен характер на резултатите. Формалните и неформалните процеси често се съчетават. Резултатите от посредничеството често придобиват задължителен характер посредством постигнати споразумения, които могат да бъдат включени в официалния процес по разработване, изпълнение, мониторинг и контрол.

Най-важното условие за ефективното развитие на местната власт като независимо ниво на обществен авторитет е взаимодействието му с гражданите, институциите на гражданското общество и бизнеса. Целта на местната власт е да осигури благоденствието на местната общност, търсейки най-удачните форми за решаване на местните проблеми. В същото време проблемите на местната власт не могат да бъдат решавани без активното участие на гражданите.

Може да се планира как заинтересованите страни да бъдат привлечени при осъществяването на различните процеси, като задължително трябва да се вземат под внимание:

-  интересите, значението и влиянието на всяка заинтересована страна;
-  необходимостта от специални усилия за приобщаване на значими заинтересовани групи, които имат ограничено влияние;
-  адекватните форми за участие в осъществяването на разработване, изпълнение мониторинга и контрол.

Публичното участие е установено в ценностите и принципите на управление в Конституцията на Р. България - *“Цялата държавна власт произтича от народа. Тя се осъществява от него непосредствено и чрез органите, предвидени в Конституцията”*. Това означава, че всички, които упражняват държавната власт пряко или косвено получават своите правомощия от народа – той избира свои представители, които вземат управленски решения от негово име и в негов интерес. В същото време, откритостта и прозрачността на дейността на местната власт към местната общност и достъпът на гражданите до информацията са необходими за активното участие на гражданите в процесите на формулиране и наблюдение на прилаганите политики на местно ниво. В този смисъл, местната власт и администрация следва активно да ангажират, да си сътрудничат и взаимодействат с обществеността в процесите на разработване, изпълнение и мониторинг на политиките, в т.ч. в сферата на инвестициите, местните данъци и такси и управление на собствеността. Ролята на структурите на гражданското общество (в т.ч.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

гражданите) и бизнеса е не е само да задават въпроси към властта, но и да участват в тяхното решение, мониторинг и контрол, като осъзнават, че решенията зависят и от техните усилия.

Въпреки че формите на участието на заинтересованите страни могат да са разнообразни, тяхното функциониране на различни нива на политическата система е условие за нейната демократичност и легитимност.

3.1. Принципи на участие

Активното включване и участие на бизнеса и неправителствения сектор се основава на следните широки принципи, които трябва да бъдат институционализирани във всеки етап от процеса на формулиране, изпълнение, мониторинг и контрол на политиките за насърчаване на инвестициите, местните данъци и такси и управление на собствеността в община Кюстендил:

- 🌐 навременен достъп до информация, данни, документи и друга информация, свързана с формулирането, изпълнението и мониторинга на местните политики насочени към инвестициите, местните данъци и такси и управление на общинската собственост в община Кюстендил;
- 🌐 публикуване / предоставяне на проекти на решения и официални документи на обществеността за обсъждане и разглеждане. Информацията, която излиза от местната власт и администрация трябва да бъде ясна и не трябва да има неясноти;
- 🌐 предоставяне на различни форми на участие на местния бизнес и неправителствен сектор (в т.ч. на местната общност), в различните етапи от процесите на формулиране и управление на осъществяваните политики на община Кюстендил;
- 🌐 признаване и насърчаване на участие на бизнеса, НПО и обществени сдружение в процесите на обществен мониторинг и контрол;
- 🌐 разумен баланс в ролите и задълженията на местната власт и администрация и на гражданите, бизнеса и неправителствения сектор в процеса на партньорство при взимане на решения, както и за осигуряване на наблюдение и контрол върху прилаганата инвестиционната политика, местните данъци и такси и управление на общинската собственост;
- 🌐 насърчаване на публично-частното партньорство под формата на съвместни консултативни съвети, технически екипи и комисии за насърчаване на директен диалог и съгласувани действие в сферата на инвестиции, местните данъци и такси и управление на собствеността.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

3.2. Основни форми на взаимодействие и участие на бизнеса и неправителствения сектор

Включването на заинтересованите страни в подготовката, мониторинга и контрола е от важно значение за успешната реализация на политиката или програмата на местната власт. Съществуват няколко принципни начина на включване на заинтересованите страни:

1. **Предоставяне на информация** – заинтересованите страни получават информация за това, което вече е решено и планирано, за политики и програми, които вече са факт.
2. **Обществени консултации** – заинтересованите страни се консултират за бъдещи политики и програми. При консултациите не се поема ангажимент изказаните мнения и становища на заинтересованите страни да бъдат взети под внимание.
3. **Функционално участие или сътрудничество** – заинтересованите страни са насърчавани да сътрудничат с оглед постигане на целите на политиката/програмата.
4. **Интерактивно участие или упълномощаване** – заинтересованите страни създават съдружия и партньорства с вземащите решения и провеждащите политиката или програмата още на ранните етапи от подготовката и разработването им, както и през целия период на тяхното осъществяване, мониторинг и оценка. Така се извършва прехвърляне на част от контрола върху вземането на решения и използването на ресурсите към заинтересованите страни, както и споделяне с тях на отговорността за резултатите от политиката/ програмата.
5. **Участие по инициатива на самите заинтересовани страни**, когато те самите проявяват инициатива да бъдат включени в разработването, осъществяването, мониторинга и контрола на дадена политиката/програмата. Възможностите за такова участие до голяма степен зависят от това, до каква степен политиката/програмата създават благоприятни условия и предпоставки за разгръщане на самоинициатива, както и от волята на вземащите решения и носещите отговорност за реализация на политиката/програмата.

Между бизнеса, неправителствения сектор и местната власт съществуват редица възможности за партньорство в изследваните области, а именно



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

1. *Публично-частни партньорства:*

Публичните организации могат да си партнират с бизнеса в подкрепа на проекти за насърчаване на инвестициите. Например, местната власт и администрацията могат да сътрудничат с представителите на бизнеса и неправителствения сектор за изграждане и/или развитие на индустриален парк. Това партньорство може да бъде водено от взаимноизгоден интерес – местната власт може да съдейства за изграждане на довеждаща инфраструктура, бизнеса за вътрешна инфраструктура (вкл. реновиране на съществуващи сгради), неправителствения сектор може да се включи с център за подобряване на професионалните компетенции и т.н.

2. *Екологични инициативи:*

Бизнесът, гражданските организации и обществените организации могат да си сътрудничат в екологични инициативи, които са от полза както за околната среда, така и за икономиката. Например, бизнеса може да си партнира с организация с нестопанска цел и местни структури на властта за разработване на програма за устойчивост, която намалява отпадъците и/или разделно събиране на отпадъците, стимулиране и развитие на кръговата икономика и др.

3. *Застъпничество:*

Гражданските организации могат да се застъпват от името на бизнеса, като влияят върху политически решения и разпоредби. Например НПО фокусирана върху проблемите на малкия бизнес, може да лобира за регулаторни промени, които са от полза за МСП.

4. *Свързване:*

Гражданските организации могат да улеснят възможностите за работа в мрежа за бизнеса да се свързва помежду си, както и с потенциални клиенти и партньори. Например местна бизнес асоциация може да организира събитие за работа в мрежа за членове.

5. *Сътрудничество:*

Бизнесът, НПО и обществените организации могат да си сътрудничат за постигане на общи цели. Например местна бизнес асоциация може да работи с организация с нестопанска цел, за да осигури обучение и ресурси на малкия бизнес в района

6. *Споделяне на ресурси:*

Гражданските организации могат да предоставят ресурси и опит на бизнеса, за да им помогнат да успеят. Например организация с нестопанска цел може да осигури наставничество и обучение, за да помогне на малкия бизнес да разработи бизнес план, да получи достъп до финансиране или да разшири своите пазари.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

7. *Ангажираност на общността:*

Предприятията могат да се ангажират с граждански организации и обществени организации, за да подкрепят инициативи за развитие на общността. Например, даден бизнес може да спонсорира местно благотворително събитие или да си партнира с различни институции и организации за различни екологични инициативи и кампании.

8. *Финансиране:*

Местната власт може да предостави финансова подкрепа на стартиращи и/или малки предприятия чрез грантове, заеми или други програми за финансиране (в т.ч. при облекчени условия за ползване на общинска собственост).

3.3. Ползи от включването и участието на заинтересованите страни

Съществуват различни практики за въвличане и активно участие на неправителствения сектор и бизнеса в местното управление, в т.ч. сферата на инвестициите, местните данъци и такси и управление на собствеността. Непрекъснатото обогатяване на формите за диалог между отделните заинтересованите страни, създава по-добри условия за по-доброто формулиране и прилагане на местните политики в полза на всички. Ползите от включване на заинтересованите страни, могат да се обобщят по следния начин:

1. *Увеличаване на легитимността на процеса*

Без значително публично участие в процесите разработване, прилагане, мониторинг и контрол, заинтересованите страни (бизнес, НПО, граждани), могат да станат подозрителни и да се чувстват манипулирани. Това би подкопало ефективния диалог и би създавало недоверие. Следователно, активното включване и участието на заинтересованите страни, узаконява процесите на формулиране и управление на местните политики. По този начин, много повече хора и организации се чувстват съпричастни със самото реализиране на идеите и решенията, което ги прави както по-устойчиви, така и по-ефективни. Местната власт получава реална подкрепа от хората и организациите, които са заинтересовани от решенията или ще бъдат засегнати от тях.

2. *Повишаване на отчетността*

Всяка една от заинтересованите страни е в състояние да участва критично в въздействие на политиката, плановете за развитие и нормативната уредба във всяка от трите сфери предмет на настоящия анализ. Участието, също така, гарантира, че



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

местната власт и администрация са отговорни за интересите на гражданите, неправителствения сектор и бизнеса. Активното участие повишава и общественото доверие и подкрепата за процесите на вземане на решения.

3. *Подобрявана качеството на процеса и води до по-добри решения*

Участието на гражданите и местната общественост в процесите на мониторинг и контрол на социалната политика и услуги дава възможност на местната власт и администрация да разберат и оценят различни мнения, притеснения и предложения. Преди да бъдат одобрени политиките, те преминават през цялостен преглед и преразглеждане, като по този начин гарантират, че политиките, законите и плановете за развитие са стабилни. Участието предоставя допълнителни умения, знания и идеи, които биха могли да бъдат пренебрегвани, ако процесът беше ограничен до служителите на администрацията. Това прави техните решения много по-ефективни и действени и приети. От друга страна, заинтересованите страни започват да разбират по-добре сложността на проблемите. Запознават се с проблемите пред местните власти и тяхната сложност, както и често пъти много малките правомощия и възможности за реагиране от страна на местните власти.

4. *Укрепване демокрацията и управлението*

Чрез участието си в различните процеси, заинтересованите страни упражняват своите конституционни и законови права и процесът на вземане на решения става по-представителен.

5. *Управление на социалните конфликти*

Включването и активното участие, чрез предложения, становища и препоръки, помага за намаляване на потенциалните социални конфликти, като се грижи за интересите на различните страни в цялостните процеси по разработване, управление / прилагане, мониторинг и контрол на отделните политики провеждани от местната власт в община Кюстендил. Инвестициите в публично участие на ранен етап минимизират броя и степента на социални конфликти, възникващи в хода на прилагането на политики, закони и планове за развитие.

3.4. Основни законодателна рамка за участие



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД










ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

3.4.1. Нормативни актове на национално равнище

Нормотворческата компетентност, възложена на органа на местно самоуправление, е функция на принципите на демокрация и децентрализация на властта. Упражняването на тези правомощия носи задължение за регулиране на обществените отношения в рамките на закона и изцяло в интерес на местното население. Орган на местното самоуправление в България е Общинският съвет, който определя политиката за изграждане и развитие на общината. Той осъществява този процес чрез издаване на административни актове. Основно правомощие на ОС е установяването на общи правила, обвързващи с правна сила всички субекти на територията на общината – отговорна задача, от чието изпълнение зависи качеството на живот на местното население. Съгласно чл. 8 от Закона за нормативни актове (ЗНА), Общинските съвети могат да издават наредби, с които да уреждат съобразно нормативните актове от по-висока степен неуредени от тях обществени отношения с местно значение.

Доколкото представителите на бизнеса и неправителствения сектор могат да се включат и участват в процесите и като граждани, то общите норми, които регламентират участието и различните форми на граждански и обществен контрол в местното самоуправление са регламентирани, в следните основни нормативни актове на национално ниво:

-  Закон за местното самоуправление и местната администрация;
-  Закон за нормативните актове;
-  Закон за достъпа до обществена информация;
-  Закон за публичните финанси;
-  Закон за администрацията;
-  Закон за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление;
-  Административно процесуален кодекс и др.

Минималните изисквания за участие, при изработването, съгласуването и приемането на местните нормативни е регламентирано в ЗНА. Предвидено е провеждане на консултации с всички заинтересованите страни (граждани, НПО, бизнес, сдружения на гражданите и др.). Съгласно чл. 18 Закона, участието в консултациите е отворен процес, като предложения могат да правят юридически лица и граждани, като същите се правят до органа, овластен да издаде нормативния акт, или до съответния орган с право на законодателна инициатива.

Законът изискване преди внасянето на проект на нормативен акт за издаване или приемане от общинският съвет, той да бъде публикуван на интернет страницата на съответната община и/или общински съвет, заедно с:



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

- мотивите, съответно доклада – съдържащ: 1) причините, които налагат приемането; 2) целите, които се поставят; 3) финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба; 4) очакваните резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива; 5) анализ за съответствие с правото на Европейския съюз.
- предварителна оценка на въздействието.

Срокът за предложения и становища по проектите, публикувани за обществени консултации е не по-кратък от 30 дни. При изключителни случаи и изрично посочване на причините в мотивите, съответно в доклада, съставителят на проекта може да определи друг срок, но не по-кратък от 14 дни. По отношение на обратната връзка, с която следва да приключи една обществена консултация (кои от постъпилите предложения са приети, кои – отхвърлени и защо), чл. 26, ал. 5 от ЗНА гласи: *„След приключването на обществената консултация по ал. 3 и преди приемането, съответно издаването на нормативния акт, съставителят на проекта публикува на интернет страницата на съответната институция справка за постъпилите предложения заедно с обосновка за неприетите предложения“*.

Предвидените в ЗНА минимални изисквания за провеждане на процеса на обществени консултации са съществен елемент от подготовката на политики и техния преглед. С участието си заинтересованите страни набавят информация и данни за оценяванията, оценките на въздействието и политическите решения. Планирането на консултациите със заинтересованите страни е добра практика и следва да бъде направено в една опростена, кратка стратегия за консултация, която идентифицира и е насочена към съответните заинтересовани страни, за да събере всички относими доказателства и мнения.

Почти изцяло липсва уредба на допълнителни форми на обществени консултации, освен предвидените в ЗНА, които да удовлетворят особеностите на материята предмет на регулиране и възможностите на съответните заинтересовани страни за включване в процеса на обсъждане.

След приключване на процеса на консултации, проектът на нормативен акт влиза за обсъждане в Комисиите към Общинския съвет. Съгласно Правилника за организация и дейността на Общинския съвет – Кюстендил, неговите комисии и взаимодействието му с Общинската администрация е регламентиран достъпът на граждани и граждански организации до заседанията на комисиите на общинските съвети, доколкото съгласно чл. 28 от Закона за местното самоуправление и местната администрация е предвидена правна възможност гражданите да присъстват на заседанията на комисии, а също и да се изказват, да отправят питания, становища и предложения. Публикуването на дневния ред на общинските съвети и комисиите обаче невинаги е обвързано с конкретен срок, което ограничава възможността на гражданите и представителите на юридическите лица да



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

участват в тях, както и да упражнят навреме правото си да изпращат писмени становища и предложения.

В Правилника за организация и дейността на Общинския съвет – Кюстендил, неговите комисии и взаимодействието му с Общинската администрация е предвидено местната общественост да бъде информирана за заседанието на ОБС-Кюстендил най-малко 5 дни преди неговото провеждане чрез публикуване на прес – съобщение до местните електронни медии на имейл адрес и на официалната интернет-страница на общината.

Нормативните административни актове на общинските съвети се разгласяват чрез местните печатни издания или по друг подходящ начин. Първата и най-необходима гаранция за защита правата на местните граждани е възможността за оспорване на нормативните актове на Общинските съвети. Индивидуалните и общите административни актове могат да бъдат оспорени по административен ред пред непосредствено погорестоящия административен орган, като по административен ред може да се оспори и съдържанието на документ. Новият акт подлежи на оспорване по реда на Административнопроцесуален кодекс (АПК). В тези случаи не се допуска повторно преразглеждане на акта. Актовете на кмета на общината могат да се оспорват по административен ред пред областния управител, освен ако в закон е предвидено друго.

Общинският съвет може да отменя административните актове, издадени от кмета на общината, които противоречат на актове, приети от съвета, в 14-дневен срок от получаването им. В същия срок съветът може да оспорва незаконосъобразните административни актове, издадени от кмета на общината, пред съответния административен съд.

Актовете на общинския съвет могат да се оспорват пред съответния административен съд. Оспорването спира изпълнението на индивидуалните и на общите административни актове и действието на подзаконовите нормативни актове, освен ако съдът постанови друго. Измененият или повторно приетият акт на общинския съвет може да бъде оспорван пред съответния административен съд по реда на АПК.

Най-високите нива на участие, свързани с диалога и партньорството, при които се предполага съвместно вземане на решения и/или споделена отговорност са най-малко развити в законодателството на страната. Регламентация има само по отношение на някои базисни атрибути на общественно-консултативните съвети, като нормите относно съветите са диспозитивни (т.е., по преценка на администрацията могат да се създават подобни формирования, като административният орган има свободата да определя основните му характеристики, в това число ще има ли представители на граждански организации и как ще се включват).



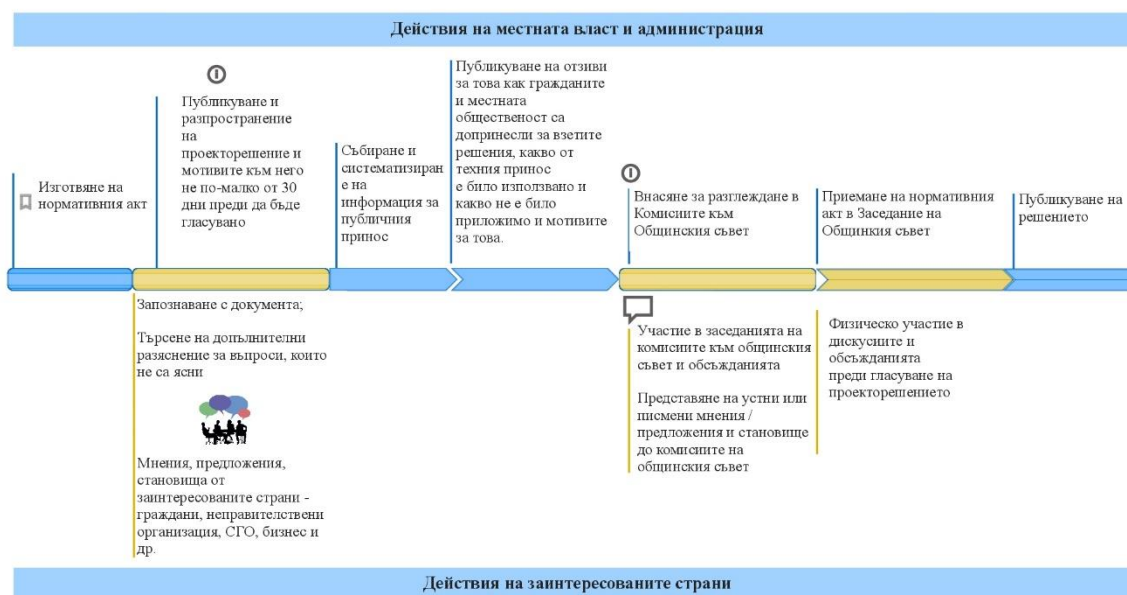
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Схематично, процеса на разработване и приемане на местен нормативен акт е представен в следващата фигура.

Фигура 1. Механизъм за участие на заинтересованите страни в местния законодателен процес



За да бъде участието на бизнеса и неправителствения сектор, активно и ползотворно, освен наличие на интерес, е необходимо да бъде осигурена необходимата информация. В тази връзка, в Закона за достъпа до обществена информация /ЗДОИ/ бяха приети изменения, които разшириха обема на обществената информация, улесниха получаването на такава по електронен път, въведоха задължението за публикуването на данни в отворен формат от организациите в общественния сектор и др. Както граждани, така и юридически лица имат право на достъп до информация, като тя предоставя въз основа устно запитване и/или писмено заявление до съответната власт или институция. Решенията за предоставяне на достъп до обществена информация или за отказ се обжалват пред административните съдилища или пред Върховния административен съд в зависимост от органа, който е издал акта, по реда на АПК.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

3.4.2. Нормативни предпоставки за осигуряване на участие на заинтересованите страни в процеса на формулиране, разработване, прилагане, наблюдение и контрол на местни стратегически и планови документи

Местните стратегически / планови и програмни документи очертават местната политика в различни сфери и отразяват виждането на всички заинтересованите страни за посоката на развитие на конкретния регион.

На местно ниво, най-значим стратегически документ е Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. Документът се изготвя въз основа Закона за регионално развитие (ЗРР), Правилникът¹ за неговото прилагане и Методически указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.² Едно от най-важните изисквания е разработването, реализацията и наблюдението на изпълнението на ПИРО, следва да се осъществи при прилагането на принципа на партньорство и откритост в действията на администрацията. В чл. 20 от Правилник за прилагане на Закона за регионално развитие изрично е посочено, че ПИРО „се обсъжда и съгласува с широк кръг заинтересовани страни, имащи отношение към развитието на общината, като получените становища и коментари се отразяват по преценка на общинския съвет“. Поради тази цел е дадена известна свобода на местните власти да използват различни методи и инструменти за привличане на различните заинтересовани страни за всеки процес.

Изисква се Проектът на ПИРО да бъде публикуван на интернет страницата на общината, заедно с покана за общественото му обсъждане, съдържаща мястото и датата на провеждането му. Обществените консултации се провеждат за срок, не по-кратък от 30 дни, а поканата за обсъждането се публикува на интернет страницата на общината не по-късно от 10 работни дни преди провеждането му. По отношение на обратната връзка, в чл. 20, ал. 3 е записано, че до 15 работни дни след изтичането на срока за обществени консултации постъпилите препоръки, предложения и становища се отразяват по целесъобразност в проекта на документа, а процесът на консултациите се обективира в протокол, който се публикува на интернет страницата на общината не по-късно от 5 дни след изготвянето му. Протоколът е неразделна част от проекта на плана за интегрирано развитие на общината при внасянето му за разглеждане и приемане от общинския съвет.

За да се гарантира, че в процеса на разработване на съответния документ са участвали и заинтересованите страни, в Методическите указания е заложено изискване към ПИРО да бъде приложена Справка за постъпилите предложения и становища от проведените

¹ Правилник за прилагане на Закона за регионално развитие, приет с ПМС № 183 от 04.08.2020 г.

² Източник: МРРБ, <https://www.mrrb.bg/bg/utvurdeni-metodicheski-ukazaniya-za-razrabotvane-i-prilagane-na-planove-za-integrirano-razvitie-na-obstina-piro-za-perioda-2021-2027-g/>



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

мероприятия и Резюме на проведените обсъждания. Тази информация, част от ПИРО на съответната община, има за задача да покаже приноса на заинтересованите страни при разработването на плана, като изтъкне какви предложения са постъпили от тях, как и доколко те са взети предвид и до каква степен са включени в ПИРО.

С Правилникът се поставят изискването след приемане на ПИРО от Общинския съвет са регламентирани следните задължения на органите на местната власт по отношение на публикуването на информация:

- 🌐 Чл. 21, ал.3 „Планът за интегрирано развитие на общината и решението на Общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет и на портала за обществени консултации³ на Министерския съвет в срок до пет работни дни от датата на решението за приемането му“.
- 🌐 Чл. 25. Кметът на общината и общинският съвет осигуряват информация и публичност на плана за интегрирано развитие на общината в съответствие със своите компетенции.
- 🌐 Чл. 26, ал. 1 и ал. 2 предвиждат Кметът на общината да внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет доклади за резултатите от междинната и последващата оценка на изпълнението на ПИРО, като докладите се публикуват на страницата на общината в интернет и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

По отношение на мониторинга е посочено, че в процеса изпълнението, общинският съвет осигурява участието на заинтересованите органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината. За резултатите от наблюдението на изпълнението на ПИРО се разработва годишен доклад, който включва и мерките за прилагане принципа на партньорство. В чл. 72, ал. 2. изрично е записано, че *„В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината“*.

По отношение на участието на заинтересованите страни, редица закони въвеждат задължения на органите на местното самоуправление да провеждат публични обсъждания при приемането и / или отчитането на изпълнението на местни политики в различни сфери. Такива са например:

- 🌐 Законът за публичните финанси;
- 🌐 Законът за общинския дълг;

³ <https://www.strategy.bg/>



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

- Законът за устройство на територията;
- Законът за общинската собственост;
- Законът за туризма;
- Законът за опазване на околната среда и редица други.

4. АНАЛИЗ НА МЕХАНИЗМИТЕ ЗА КООРДИНАЦИЯ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ

4.1. Партньорство в областта на инвестициите

Тази точка разглежда степента на партньорство между местната власт, бизнеса и неправителствените организации в сферата на насърчаване на инвестициите. Анализът акцентира основно на три аспекта:

- действащи местни стратегически и планови документи имащи отношение към инвестициите в община Кюстендил;
- инициативи и проекти;
- местна нормативна база.

4.1.1. Основни действащи стратегически и планови документи в община Кюстендил

Документалният преглед на официалната интернет страница на община Кюстендил (<https://www.kustendil.bg/index.php?lang=bg>), идентифицира два документи имащи по тясна връзка с политиката за насърчаване на инвестициите в общината, а именно:

- План за интегрирано развитие на община Кюстендил 2021-2027 г.;
- „Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от ВИЕ и биогорива в Община Кюстендил за периода 2020 – 2030 година“.

Планът за интегрирано развитие на община Кюстендил 2021-2027 г. е приет с Решение № 398 на Общинския съвет-Кюстендил на 31.03.2021 г. Документът е изготвен в изпълнение на:

- Закона за регионално развитие,
- Правилникът за прилагане на Закона за регионално развитие;
- Методически указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 г.

В Планът е формулирана визията и определени целите, основните приоритети и дейности за осигуряване на устойчиво развитие в община Кюстендил за следващия седемгодишен период. В изпълнение на изискванията на чл. 20, ал. 1 от ППЗРР се използва подходът






ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

„отдолу-нагоре“ при идентифициране на нуждите, потенциала за развитие и възможните решения. В публикуването решение на Общинския съвет – Кюстендил и в Планът за интегрирано развитие на община Кюстендил е представено участието на заинтересованите страни. По отношение на участието на представителите на бизнеса и неправителствения сектор, тяхното включване в процеса на разработка на плана се изчерпва с:

-  участие в Фокус група - една представители на Гражданското общество (в т.ч. граждани) и една с представителите на бизнеса на територията на общината;
-  анкетно проучване – едно към бизнеса и едно към гражданското общество;
-  обществено обсъждане на проекта на ПИРО - Общинска администрация е публикува на сайта на община Кюстендил разработения проект на ПИРО, като е даден срок от 14 дни заинтересованите страни да се запознаят с документа и да изпратят коментари или предложения. Самото обществено обсъждане е проведено в онлайн среда на две сесии, като всяка една от тях обхваща средно по 30 души.

Тъй като Законът, Правилникът за неговото прилагане и Методическите указания задават общ механизъм за включване на заинтересованите страни в процеса на разработване на документа, формално изискванията са спазени във фазата на разработване на документа. Остава открит въпроса, дали обхвата, формите и регулярността на включване на заинтересованите страни кореспондира със значимостта на ПИРО.

От гледна точка на ефективното участие на бизнеса и неправителствения сектор в процеса на разработване на стратегическия документ е невъзможно да бъде оценен техния принос, тъй като липсва изискуемата Справка за постъпилите предложения и становища от проведените мероприятия и Резюме на проведените обсъждания относно приноса на партньорите при разработването на план. Липсата на информация относно постъпилите предложения от страна на представителите на бизнеса и неправителствения сектор, как и до колко същите са били отразени и взети предвид не позволява да се прецени степента и ефективността на партньорство между местната власт и заинтересованите страни.

Документът е публикува на Портала за обществени консултации (<https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1418>), с което е спазено законовото изискване на чл. 26, ал.2 от Правилника за прилагане на Закона за регионално развитие.

В приетия стратегически документ е налична изискуемата „Комуникационна стратегия на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие при изпълнение на ПИРО и спазване на принципите: партньорство, информационно осигуряване, публичност и инициативност“. В нея се определи три етапа, които да осигурят партньорство в процесите на изпълнение и наблюдение на плана, а именно:

1. *Начален етап* (2021-2022 г.) - формиране на екип за изпълнение на Комуникационната стратегия, определяне на окончателните параметри на кампанията чрез определяне на календар на основните събития и др.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

2. *Същински етап* – 2023-2026 години – реализиране на информационни дейности, свързани с генериране на постоянен поток от информация, провеждане на неформални срещи за сплотяване на екипа и обучения за повишаване на комуникационната култура, оценка на изпълнението на дейностите на всеки двугодишен период като част от процеса на оценка на изпълнението на мерките, актуализиране на плана и мерките, заложиени в тази стратегия за прозрачно управление и превенция на корупцията;
3. *Заключителен етап* – 2027 година.- оценка на дейностите за целия седемгодишен период, количествен и качествен анализ на постигнатото от изпълнението на ПИРО и независим мониторинг от страна на жителите на общината с цел определяне на комплексна оценка.

От действието на Планът, са изготвени два Годишни доклада за наблюдение изпълнението на „Плана за интегрирано развитие на община Кюстендил“, за 2021 г. и 2022 г. В тях не присъства информация дали и как бизнеса и неправителствения сектор са включени в процеса на наблюдение и какъв е техният принос. В Правилника за прилагане на ЗРР изрично е посочено, че в Годишните доклади следва да се съдържат и мерки за прилагане на принципите за партньорство. И в двата публикувани доклада е записано „В ПИРО 2021-2027 г. са заложиени мерки при които се прилага принципът на партньорство. Общината е бенефициент по редица проекти по Оперативни програми от програмния период 2007 – 2013 г. и проекти по Оперативни програми с обхват на действие 2014 – 2020 г. а към този момент и към програмен период 2021-2017 г. Много от проектите, изпълнявани от частния сектор, са също партньорски. Проектите, изпълнявани по Програми за трансгранично сътрудничество по съществуващото си наблюдават на изграждането на партньорски отношения с организации от съседни държави“.

От така изнесената информация не става ясно какви мерки са предприето от местната власт за включване на бизнеса и неправителствения сектор в процеса на изпълнение и наблюдение на Плана за интегрирано развитие на община Кюстендил 2021-2027 г. Съдейки по представената информация в Годишните доклади, не са предприети планираните мерки предвидени в началния етап (2021-2022 г.). Няма данни за формиран екип за изпълнение на Комуникационната стратегия, нито за определяне на окончателните параметри на информационната кампанията. От тази гледна точка, не може да се определи степента и ефективността на партньорство между местната власт от една страна и бизнеса и неправителствения сектор от друга.

В рамките на първите две години от действие на ПИРО 2021-2027 г., очевидно партньорството между местната власт и отделните заинтересованите страни се разглежда единствено през призмата на проекти финансиране чрез действащи оперативни и/или трансгранични програми.

Прегледът на Планът на общината показва, че партньорството между местната власт, бизнеса и неправителствения сектор в процеса на изпълнение, наблюдение и контрол е



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

главно насочен към информиране на заинтересованите страни. Липсата на конкретни разпоредби, касаещи тези процеси не допринасят за взаимодействие, базирано на обективни процедури и правила. Нещо повече, през настоящия планов период при изпълнението на конкретни проекти ще прилага подхода на ИТИ при реализация на проекти. Това включва не само партньорство на ниво проект, но цялостна концепция, в която всяка страна поема конкретни ангажименти и отговорности.

Вторият стратегически документ, обект на анализ, е *„Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от ВИЕ и биогорива в Община Кюстендил за периода 2020 – 2030 година“*. Документът е разработен във връзка с изискванията на чл. 10, ал. 1 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) и е приета от Общински съвет на Община Кюстендил с решение № 230 /27.08.2020 г. и влиза в сила от /03.09.2020 г. Програмата е отворен документ, който може периодично да се допълва и изменя, съобразно настъпилите промени в националното и европейското законодателство, планирани и приети програмни бюджети на ЕС и други фактори със стратегическо значение. Според направения в документа анализ е посочено, че се наблюдава сериозен потенциал за използване на ВИЕ в частния сектор. В тази връзка ролята и мястото на общинската администрация е да подпомага, информира и улеснява собствениците на фирми, при решението за използване и внедряване на съоръжения за възобновяема енергия, както и да работи в посока на намаляване на административните пречки пред тях.

Кабинетното проучване не успя да идентифицира каква е била ролята на бизнеса и неправителствения сектор в процеса на разработване на конкретния документ. Налична е публикация в официалната страница на общината (в съответствие със чл. 10, ал. 3 от ЗЕВИ), но като цяло, липсва допълнителна информация и данни за направени предложения от страна на бизнеса и неправителствения сектор.

В самият документ, присъства част *„Наблюдение, контрол и оценка на постигнатите резултати. Индикатори“*, но няма описан механизъм за включване на заинтересованите страни в процеса на изпълнение и наблюдение на програмата. И тук, основният подход за включване на заинтересованите страни, в т.ч. представителите на бизнеса и неправителствения сектор е информативен.

Двата разгледани местни стратегически и програмни документи показват, че община се стреми да спазва нормативните изисквания, но оставя впечатление, че не прави достатъчно, за да стимулира по-активно и ефективно участие на бизнеса и представителите на неправителствения сектор. На база публичната информация не може еднозначно да се отговори на въпроса, доколко принципа на партньорство, по същество е реализиран и/или ще бъде спазван.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

4.1.2. Партньорство при идентифициране и изпълнение на проекти

Данните от кабинетното изследване на наличната информация дава основание да се твърди, че партньорството между местната власт и НПО и бизнеса изглежда е най-развитата форма. Неправителственият сектор очевидно, вижда взаимодействието с общинската администрация и местната власт, главно в сътрудничеството по отношение на изпълнението на проекти или в исканията на организациите за партньорство, подкрепа и/или съ-финансиране. Това се наблюдава във връзка с разработването на бъдещи проекти, както и за партньорство и сътрудничество. За тази цел, организациите контактуват с общината и с цел получаване на конкретна информация - запознаване с различните стратегии и планове, приети или предстоящи.

Партньорството с бизнеса има сходни черти, като публичната информация показва, че партньорството се осъществява и по линия на съвместни инициативи с бизнеса, основно по линия на екологични или културни инициативи.

Друга форма на партньорство със заинтересованите страни се реализира чрез Общински фонд за подкрепа местни инициативи.

До голяма степен, тези изводи се потвърждават и от информацията съдържаща се в Годишните доклади за наблюдение изпълнението на „Плана за интегрирано развитие на община Кюстендил 2021-2027 г, които както е видно, също отчитат, че партньорството и взаимодействието между неправителствения сектор и бизнеса от една страна и местната власт от друга, се реализира приоритетно на ниво проект и/или инициатива. В този смисъл, основно целите на сътрудничеството и партньорството, администрацията вижда през реализацията на съвместни проекти.

В обобщение, видно от наличната информация е, че партньорството между отделните заинтересованите страни се реализира главно при разработване и изпълнение на проекти, участие в кръгли маса/форуми и обсъждания, но често това се дължи на изискванията и/или спецификата на конкретната финансираща програма. По отношение на собствени инициативи на отделните заинтересованите страни, партньорството е водено предимно от нужда и необходимост, а не от общ интерес.

4.1.3. Действащи нормативни актове в областта на инвестициите

Основен документ за насърчаване на инвестициите следва да се разглежда **Наредбата за насърчаване на инвестициите с общинско значение в община Кюстендил и издаване на сертификати клас В.**

Наредбата определят условията и редът за насърчаване на инвестициите с общинско значение за Община Кюстендил, издаване на сертификат клас В и прилагането на мерките








ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ




за насърчаване на инвестициите. Тя е изготвена съгласно изискванията на ЗНИ и правилника за неговото прилагане. Основните цели на наредбата са:

-  повишаване конкурентоспособността на икономика на Община Кюстендил, чрез технологично развитие в производства и услуги с висока добавена стойност, иновации и нарастване на инвестициите за научни изследвания при спазване принципите на устойчивото развитие;
-  подобряване на инвестиционния климат;
-  създаване на нови и високопроизводителни работни места;
-  стимулиране развитието на бизнеса в Община Кюстендил, чрез привличане на чуждестранни партньори и инвеститори, и подпомагане дейността на фирмите, които са регистрирани и развиват дейността си на територията на общината;
-  стимулиране на заетостта и подобряване на бизнес климата с цел създаване на устойчива бизнес среда на територията на Община Кюстендил.

Политиката за насърчаване на инвестициите се провежда от кмета на общината, като осигурява съдействие за прилагане на мерките и издаването на сертификат за инвестиционните проекти с общинско значение.

Предвидените стимули за насърчаване на инвестициите в община Кюстендил, като клас „В“ се базират на за размер на инвестициите и заетостта и се реализират в административните граници на Община Кюстендил:

Предвидените в наредбата мерки за насърчаване на инвестиции, включват:

-  съкратени срокове за административно обслужване, предоставяно от общината;
-  индивидуално административно обслужване, предоставяно от общината;
-  придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху имоти - частна общинска собственост⁴. Мярката се прилага, в случай че не е заявена от инвеститор искане за издаване на сертификат за инвестиция клас „А“, клас „Б“ или за приоритетен инвестиционен проект за същия имот - частна общинска собственост.

Съгласно чл. 18, ал. 1, т. 6 от Наредбата, Общинската администрация има задължение да поддържа в **електронна база данни**, съдържаща най-малко следните данни:

1. актуален списък със свободните терени и други недвижими имоти за осъществяване на инвестиции;
2. формуляри и образци за кандидатстване за получаване на сертификат за инвестиция клас „В“ и ползване на насърчителните мерки съгласно Наредбата;
3. информация за издадените сертификати за инвестиция клас „В“ от общината.

⁴ По реда на чл. 14, ал. 1, т. 1 и 2



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Тъй като приетата Наредбата за насърчаване на инвестициите с общинско значение в община Кюстендил и издаване на сертификати клас „В“, в значителна част възпроизвежда ЗНИ и правилника за неговото прилагане, следва да се обърне внимание на чл. 22 и т. 7 от Закона, където изрично е посочено, че тази информация следва да бъде **на достъпна на интернет страниците на съответните общини**. Документалната проверка показва, че освен Наредбата (публикувана в секция „Общински съвет“), **електронната база данни, не е достъпна на интернет страницата** на община Кюстендил (<https://www.kustendil.bg/index.php?lang=bg>). Този пропуск води до липса на съществена информация относно възможните за партньорство между бизнеса и общината, по отношение на насърчаване на инвестициите в община Кюстендил. В допълнение, липсва възможност за подаване на заявление чрез използване на електронните услуги, в това число и чрез EGOV.BG (<https://egov.bg/wps/portal/egov/nachalo>). В същото време, 30 български общини⁵ осигуряват възможност за подобна услуга.

Тази липса на публично достъпна информация на интернет страницата на общината и невъзможността услугата по издаване на сертификат клас „В“ да се представи, като електронна услуга, до голяма степен води до слабо познаване на стимулите, които бизнеса може да използва и намалява допълнително възможността за ефективно партньорство между отделните страни в процеса.

По отношение на включването и участието на бизнеса и неправителствения сектор в процеса на изработване и приемане на нормативния акт се отчита цялостна липса на интерес от заинтересованите страни. Проектът на Наредба е публикуван на страницата на общинската администрация на 16.02.2018 г., като е даден 30 дневен срок за даване на предложения и становища по документа. След изтичане на срока е публикувана Справка за отразяване на получени предложения, от която е видно, че няма нито едно предложение от страна на представителите на бизнеса и неправителствения сектор. Това може да се дължи както на липса на интерес от страна на конкретните заинтересованите страни, така и от липсва на допълнителната информация. В тази връзка беше направено допълнително проучване за проведените предварителни срещи между местната власт, бизнесът и неправителствения сектор. В хода на проучването не бяха намерени доказателства за предварително представяне и обсъждане на Наредбата и нейната цел пред заинтересованите страни, нито информация за начина, по който бизнеса и НПО са били запознати с нея.

Слабата осведоменост на бизнеса за възможностите и стимулите, от които могат да се възползват, се виждат и от липсата на информация и данни за издадените сертификати за инвестиции от клас „В“ в община Кюстендил.

Отчитайки наличната информация, основните изводи, които са налагат са:

⁵ <https://egov.bg/wps/portal/egov/dostavchitsi+na+uslugi/obshtinski+administratsii/unificirani+uslugi/2982>



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

- ⊗ липса предварително представяне на нормативния акт пред заинтересованите страни (преди неговото публикуване), на което да се представи, да се разкрият целите и възможностите, които дава.
- ⊗ в процеса а приемане на нормативният акт, местната власт е съблюдавала изискванията посочени в ЗНА, като същите са спазени;
- ⊗ липса публикуване електронна база с данни;
- ⊗ бизнесът и неправителствения сектор не са изказали никакви предложения и становища по предложения за консултации нормативен акт;
- ⊗ няма данни за издадени сертификати за инвестиция от клас „В“;
- ⊗ партньорството и взаимодействието между заинтересованите страни по отношение приемането и прилагането на нормативния акт не се осъществява пълноценно.

4.2. Партньорство в областта на управление на общинската собственост

Управлението на общинската собственост е едно от основните направления в работата на местната власт. Разпореждането с активи – публична и частна собственост изисква освен спазването на законовите норми и прилагането на чисто пазарни, търговски техники, съобразени обаче с обществения интерес.

Ето защо темата намира различно измерение в отделните общини, тъй като зависи и от активността на местната управа, и от правомощията, които законът и общинският съвет ѝ предоставят.

В тази част е проучена ефективността на използваните механизми при приемане, прилагане и мониторинг на стратегически и нормативни документи в сферата на управление на общинската собственост. Разгледани са следните документи:

1. Стратегията за управление на общинската собственост за мандат 2019-2023 г.;
2. Наредба за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество;
3. Наредба за условията и реда за установяване на жилищни нужди, настаняване под наем и продажба на общински жилища;
4. Наредба за стопанисване и управление на земеделските земи от общинския поземлен фонд.
5. Наредба за управление на горски територии - собственост на Община Кюстендил;
6. Наредба за реда за управление и разпореждане с общински спортни имоти и съоръжения;



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

4.2.1. Действащи стратегически документи в областта на управление на собствеността

В община Кюстендил е приета Стратегията за управление на общинската собственост за мандат 2019-2023 г. Документът е утвърден с Решение на Общински съвет – Кюстендил №.96/27.02.2020 г.

Стратегията е разработена в съответствие с чл.8, ал.8 от Закона за общинската собственост (ЗОС), чл.15, ал. 2 от Наредба за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество и на базата на анализ на състоянието на общинска собственост.

Законът за общинската собственост прокламира, че имотите и вещите – общинска собственост, се управляват в интерес на населението в общината, съобразно разпоредбите на закона и с грижата на добър стопанин. Доброто управление и стопанисване на общинската собственост е предпоставка за осъществяване на политиката на общината за целенасочено и устойчиво стратегическо развитие, за формиране на по-добър жизнен стандарт, за поддържане и изграждане на функционална околна среда и качествена инфраструктура. В съответствие със ЗОС, Стратегията и Програмата за управление и разпореждане с общинска собственост, следва да се обявят на населението по ред, определен в наредбата по ал. 2, и се публикуват и на интернет страницата на общината.

В Стратегията се съдържа подробен анализ на състоянието на общинската собственост: публична и частна. Водещата цел в Стратегията е ефективно и прозрачно управление, чрез което да се постигне:

1. Подобряване качеството на жизнената среда чрез развитие и модернизация на инфраструктурата на града, постигане на европейски стандарти при благоустрояването на града, чиста, зелена и удобна градска среда – поддържани тротоари, вътрешно квартални улици и градини; подобряване на условията за възпитанието и образованието на децата – повече детски градини и добри и сигурни училища; подобряване на условията за спорт и здравословен и активен живот;
2. Увеличаване на приходите от управление в общинския бюджет;
3. Оптимизиране на разходите при управление на общинската собственост.

Кабинетното проучване на наличната информация установи, че Стратегията и годишните програми се публикуват на страницата на община Кюстендил. В същото време, относно годишна Програма за управление и разпореждане с общинска собственост на страницата на общинска администрация не са намерени публикувани Програми след 2020 г.⁶ От тази гледна точка, са спазени изискванията на ЗОС. Трудно е обаче, да се установи, в каква степен в разработването и прилагането на Стратегията и годишните програми за управление на общинската собственост, са участвали представителите на бизнеса и неправителствения сектор. Няма публикувана информация за приноса на двете

⁶ Последната публикувана Програма за управление и разпореждане с общинска собственост е приета с Решение на Общински съвет-Кюстендил № 67/30.01.2020 г.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

заинтересованите страни, нито за формите на тяхното участие в процесите. В Решението за приемане на Стратегията също не е дадена информация за включване на бизнеса и НПО, нито за постъпилите предложение от двете заинтересованите страни в процеса на обществени консултации.


От внимателният преглед на Стратегията за управление на общинската собственост за мандат не бяха установени, какви процедури и форми се предвиждат за реализиране на партньорство между местната власт, бизнеса и неправителствения сектор в хода на прилагане и наблюдение на изпълнение на стратегическия документ.

Имайки предвид публикуваната информация, може да се заключи, че процесите, свързани с разработване, прилагане и мониторинг на стратегическия документ и годишните програми остава вътре в местната администрация. Участието или е предвиденото участие на представителите на бизнеса и неправителствения сектор, доколкото може да се установи, е по-скоро фрагментирано. Въз основа на това, степента и ефективността на партньорството между отделните страни, не може да се установи еднозначно.

Прегледът на Стратегията показва, че по отношение на ресурсите за прилагане е посочено, че ще се базира на Интегриране на регистрите в единна информационна система, която да доразвие функции за поддържане и предоставяне на по изчерпателни данни за общинското имущество. Взимайки предвид, че общинската собственост е с най-различен характер – гори, земеделски земи, жилища, спортни имоти и др., подобна система значително би улеснило управление и контрол на собствеността. В същото време, такъв тип система, значително би подобрило възможността за ефективно и ефикасно сътрудничество между местната власт и заинтересованите страни.

4.2.2. Действащи нормативни актове в областта на инвестициите

В следващата таблица са разгледаните основните нормативни документи, свързани с управление на общинската собственост, по отношение на тяхната насоченост и цел.

Нормативен акт	Приета с:	Урежда / определя
Наредба за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество	Решение № 808/17.03.2011 г. на ОбС – Кюстендил, посл. изм. изм. с Решение №987/28.02.2019 г. на ОбС – Кюстендил	 условията и редът за придобиване, управление и разпореждане с имуществото - собственост на Община Кюстендил и правомощията на Кмета на общината, на кметовете на кметства и на кметските наместници при спазване на разпоредбите на ЗОС и други разпоредби на действащото законодателство.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Нормативен акт	Приета с:	Урежда / определя
		<ul style="list-style-type: none"> Общинският съвет упражнява общо ръководство и контрол със свои решения по придобиването, управлението и разпореждането с общинско имущество.
Наредба за условията и реда за установяване на жилищни нужди, настаняване под наем и продажба на общински жилища	р. 768/31.07.2014 г. от ОбС – Кюстендил; изм. с Решение № 988/28.02.2019 г. на ОбС – Кюстендил; изм. и доп. с Решение № 741/26.05.2022 г. на ОбС – Кюстендил	<ul style="list-style-type: none"> условията и реда за установяване на жилищни нужди, настаняване под наем и продажба на общински жилища, в съответствие със ЗОС и други разпоредби на действащото законодателство. организирането, ръководството и контрола е поверен на Кмета на общината. Наредбата установява правото и условията за кандидатстване за настаняване под наем в общински жилища на граждани и техните семейства и поддържане на съответната картотека на гражданите.
Наредба за стопанисване и управление на земеделските земи от общинския поземлен фонд	Решение №707/30.09.2010 г. на ОбС –Кюстендил; изм. и доп. с Решение №414/29.08.2013 г.	<ul style="list-style-type: none"> предоставянето под наем и аренда на свободни земи от Общинския поземлен фонд, организирането и провеждането на публични търгове, публично оповестени конкурси, предоставяне под наем на мери, пасища и ливади от общинския поземлен фонд на земеделски стопани животновъди и др.
Наредба за управление на горски територии - собственост на Община	Решение № 1026/25.04.2019 г. на ОбС - Кюстендил Наредбата е приета на основание чл.181, ал.6 от Закона за горите (ЗГ) и чл.	<ul style="list-style-type: none"> условията и реда за стопанисване, управление, възпроизводство, ползване и опазване на горски територии, собственост на Община Кюстендил.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Нормативен акт	Приета с:	Урежда / определя
Кюстендил	21, ал. 2 от ЗМСМА.	целта е да гарантира многофункционалното и устойчиво управление на горските екосистеми.
Наредба за реда за управление и разпореждане с общински спортни имоти и съоръжения	<p>Решение № 820/31.03.2011 г. на ОбС – Кюстендил; изм. и доп. с Решение №414/29.08.2013 г. на ОбС – Кюстендил; изм. с Решение № 1007/28.03.2019 г. на ОбС -Кюстендил</p> <p>Наредбата е изготвена е на основание чл. 133, ал. 4 от Закона за физическото възпитание и спорта</p>	регламентира условията и редът за финансиране и подпомагане на физическата активност, физическото възпитание, спорта и спортно-туристическата дейност, както и дейностите, за които следва да се използват предоставените средства. предвижда основните критерии, въз основа, на които се осъществява финансовото подпомагане, както и основните индикатори, чрез които се оценяват тези критерии.

Източник: Интернет страница на общинска администрация Кюстендил,
<https://www.kustendil.bg/index.php?lang=bg>

По отношение на използваните механизми предвидените в ЗНА може да се отбележи, че община е спазила изискванията, като:

- проектите на всички разглеждани Наредби са публикувани на официалната страница на община Кюстендил (<https://www.kustendil.bg/index.php?lang=bg>), в секция „Новини“;
- определения срок за подаване на становища и предложения от заинтересованите страни е в рамките на нормативно определения срок;
- след приключване на обществените консултации е изготвена Справка по чл.26, ал.5 от Закона за нормативните актове за постъпили предложения и становища по отделните наредби. Същите са публикуване на интернет страницата на общината.

От тази гледна точка, местната власт и администрация е спазила минималните изисквания за провеждане на обществените консултации, като е осигурила възможност за участие на заинтересованите страни. От друга страна, прегледът за същинското участие показва, че няма постъпили предложения от бизнеса и неправителствения сектор.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Единствено, по отношение на Наредба за реда за управление и разпореждане с общински спортни имоти и съоръжения, в срокът за обществени консултации по изработения проект на наредба е постъпило едно предложение за изменения на проекта от спортен клуб по борба. Същото е отразено в изготвената и публикувана на интернет страницата на Община Кюстендил на основание чл. 26, ал. 5 от ЗНА справка, ведно с обосновка за приемането, респ. неприемането на съдържащите се в предложението редакции на проекта на наредба. По отношение на неприетите редакции на проекта на наредбата в предложението са изложени подробни съображения в обосновката към справката.

Данните за участието на бизнеса и неправителствения сектор в обществените консултации налага извода, че липсва на интерес, налице са трудности при намиране на информацията (съответно пропуснати възможности за участие) и липсват допълнителни мерки и дейности, чрез които заинтересованите страни да бъдат включени и въввлечени по-активно в консултациите на нормативните актове.

В допълнение, прегледът на Наредба за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество показва, че доколкото наредбата урежда управлението на имоти частна общинска собственост, няма налична връзка по отношение на възможността на инвеститорите, получили сертификат клас „В“, да ползват предвидените преференции по отношение на придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху имоти частна общинска собственост.

Оценката за степента на участие и ефективността на партньорство, разглежданите през призмата на участието на представителите на бизнеса и неправителствения сектор е незадоволително. В тази ситуация, общината следва да обмисли допълнителни възможности за включване на заинтересованите страни, което да спомогне за създаване на истинско партньорство и взаимодействие базирано на доверие, откритост и прозрачност.

4.3. Партньорство в областта на местните данъци и такси

Съгласно чл. 17, ал. 1, т. 1 от ЗМСМА на местната власт е предоставено възможност да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, в т.ч. в сферата на местните данъци и такси. Общите положения са специфицирани в Закона за местни данъци и такси. Въз основа на това, Общинският съвет - Кюстендил е приел:

1. Наредба за определяне размера на местните данъци на територията на община Кюстендил - приета с Решение № 764/31.01.2011 г. на ОбС-Кюстендил ; посл. изм. и доп. с р. № 932/15.12.2022 г. на ОбС – Кюстендил;
2. Наредба за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на община Кюстендил - приета с Решение №765/31.01.2011 г.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

на ОбС-Кюстендил, посл. изм. и доп. с Решение № 1023/30.03.2023 г. на ОбС – Кюстендил.

Темата за местните данъци и такси засяга пряко бизнеса и неправителствените организации. Община Кюстендил не е променяла размера на местните данъци и такса битови отпадъци в продължение на близо 15 години /в периода 2008-2022 г./, като следва да се отчете, че при инициране на промяната им през 2021 г. Общината е провела нарочен референдум относно повишаване на местните данъци и такси, макар и местното допитване да не е допустимо по бюджетни и данъчни въпроси от гледна точка на Закона за прякото участие. Независимо от това повишаването на местните данъци и такси през последната година предизвика недоволство след гражданите на общината.

Съгласно, Наредба за определяне размера на местните данъци на територията на община Кюстендил се събират следните местни данъци:

1. Данък върху недвижимите имоти;
2. Данък върху наследствата;
3. Данък върху даренията;
4. Данък при възмездно придобиване на имущества;
5. Данък върху превозните средства;
6. Патентен данък;
7. Туристически данък;
8. Данък за таксиметров превоз на пътници;
9. Други местни данъци, определени със закон;

Независимо, че някой от данъците са значително повишени, прегледът на процеса на обществено консултиране установи, че нито бизнеса, нито неправителствения сектор са взели участие с предложения и становища. В публикуваната Справка по чл.26, ал.5 от ЗАН за постъпили предложения и становища е видно, че единствено представители на общинския съвет са дали предложения, като същите не са били приети. По отношение участието на представителите на бизнеса и неправителствените организации при разглеждане на дадената Наредба в Комисиите на ОбС-Кюстендил не беше намерена информация.

По отношение на Наредба за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на община Кюстендил, прегледът констатира, че участието на изследваните заинтересованите страни е незавидно. Самата Наредба урежда реда и начина за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги, предоставяни на физически и юридически лица, както и реда и срока за тяхното събиране, като се събират такси за:

1. битови отпадъци;
2. ползване на пазари, тържища, панаири, тротоари, площи и улични платна;
3. детски кухни, специализирани институции за предоставяне на социални услуги, лагери, общежития и други общински социални услуги;
4. технически услуги;



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

5. административни услуги;
6. откупуване на гробни места;
7. притежаване на куче;
8. други местни такси, определени със закон.

Независимо, че Наредбата търпи множество изменения и допълнение през последните години, в нито един от случаите няма данни и информация за активно включване и участие на бизнеса и неправителствения сектор с предложения и становища.

Анализът относно използваните механизми за провеждане на обществените консултации, отчита, че местната власт спазва изискванията на ЗНА. Проектите по двете Наредби се публикува на интернет страницата на община, като е даден 30 дневен срок за даване на предложения и становища. След изтичане на регламентирания срок, получените становища и предложения са обобщават, като се публикува и конкретна справка.

Тъй като, темата за данъците и таксите по правило е изключително чувствителна тема, експертният екип извърши допълнителна проверка за участието на бизнеса и НПО през последните години. Интересно е, че съгласно публикуваната официалната информация от общинската администрация, двете заинтересованите страни не са взели участие в процеса на консултиране. Отчитайки този факт, спецификата на темата и проведените протести в началото на 2023 г. от вдигане на таксите и данъците се налагат следните три основни извода:

1. В процеса на консултиране, партньорството между местната власт, бизнеса и неправителствения сектор не е застъпено в пълна степен в сферата на местните данъци и такси;
2. Липсата на участие, не е в резултат на слаб интерес, а поради липса на ясна, своевременна и лесно достъпна информация. Публикуването на проекти на наредбите в общия поток от информация, където бързо се губи, очевидно се явява пречка за представителите на бизнеса и неправителствените организации своевременно да се запознаят с предстоящите промени и да дадат обосновани предложения и становища;
3. Имайки предвид темата, липсва информация за предприетите допълнителни действия и мерки за предварително обявяване на готвените промени пред заинтересованите страни.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

5. СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ ПАРТНЬОРСТВО МЕЖДУ БИЗНЕСА, НПО И МЕСТНАТА ВЛАСТ

Анализ по настоящата точка комбинира резултатите от извършеното кабинетно проучване и резултатите от проведените анкетни проучвания насочени към бизнеса и НПО и проведени в рамките на изпълнение на Дейност 1. Той трябва да даде оценка на степента на въздействие на прилаганите до момента механизми за взаимодействие, заложен в различните планови документи на общината в сравнителен план между трите направления – инвестиции, данъчно облагане и управление на собствеността.

Целта е да се извърши анализ на реалните ефекти от така заложените механизми поотделно за всяко направление и да се оцени до каква степен те се прилагат на практика, доколко са застъпени с оглед участието на бизнеса и неправителствения сектор, с цел да се определи къде има потенциал за оптимизиране на партньорството.

5.1. Участие на представителите на бизнеса и неправителствения сектор

Анализът извършен в секция 4 „Анализ на механизмите за координация и взаимодействие“ констатира, че по отношение на местните нормативни актове общината използва установения в ЗНА механизъм за провеждане на обществени консултации сред заинтересованите страни. Проектът на конкретния нормативен акт се публикува на интернет страницата на общинска администрация в секция „Новини“, заедно с мотивите към нея. На заинтересованите страни е осигурен регламентирания 30-дневен срок за даване на предложения и становища, като същите могат да бъдат входирани в деловодството на и/или на електронна поща на общината. След изтичане на нормативно определения срок, получените предложения и становища се публикуват на интернет страницата на общината Кюстендил под формата на справка за постъпилите предложения заедно с обосновка за неприетите предложения. Взимайки предвид това, може да се каже, че местната власт и администрация спазват законовите изисквания и дава възможност всички заинтересованите страни (граждани и юридически лица), да се запознаят с конкретният документ и да дадат своите предложения и становища.

Сходна е ситуацията и при разработване на стратегически / планови или програмни документи. И в тези случаи, местната власт и администрация проявява стремеж за изпълнение на изискванията, спазвайки формулираните изисквания за включване на бизнеса и неправителствените организации.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

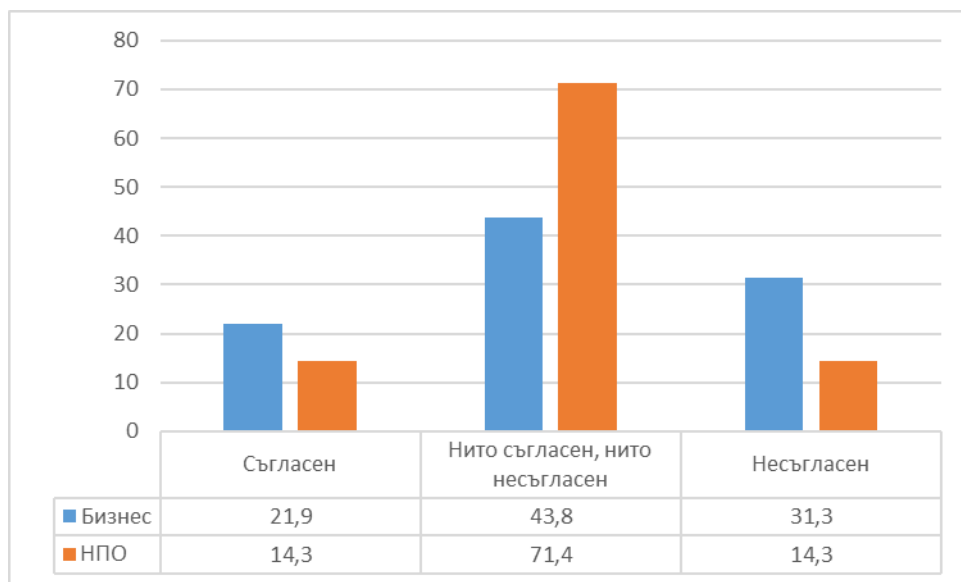


ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Данните и информацията за участието в този процес, показват, че независимо от спазените законови изисквания, степента и ефективността на участие на заинтересованите страни може да се повиши. Това подсказва, че е необходимо допълнителни и целенасочени усилия, които да са насочени към включване на двете заинтересованите страни и тяхното по-значимо участие. Това изисква проактивно поведение от страна на местната власт, в т.ч. предприемане на предварителни мерки и дейности за информиране и осведомяване на местния бизнес и неправителствени организации.

В не малка степен тези изводи намират потвърждение и от резултатите от проведените анкетни проучвания сред представителите на бизнеса и неправителствените организации. Преобладаващата част от заинтересованите страни заемат неутрална позиция относно усилията на местната власт да изгради по-тесни контакти и да стимулира участието им в местните политики за насърчаване на инвестициите, местните данъци и такси и управление на собствеността. Въпреки това сред представителите на бизнеса се наблюдава по-значима разлика относно изразените позиции. 22% от тях, оценяват положително усилията на администрацията, докато малко над 31% смята, че липсват подобни усилия. За сравнение, при представителите на неправителствения сектор тези позиции са по-балансираны, но прави впечатление, че съгласие изразяват само 14,3% от представителите на неправителствения сектор.

Фигура 2. Усилията на местната власт да установи по-тесни контакти с граждани, бизнес, НПО са видими, в %



Тези резултатите потвърждават впечатлението, че спазването на изискванията залегнали в националните нормативни актове са насочени към осигуряване на минимална възможност за партньорство и взаимодействие между отделните заинтересованите страни. Те по никакъв начин не ограничават местната власт да използва допълнителни средства и форми за стимулиране участието на бизнеса и неправителствения сектор. Имайки предвид нивото



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

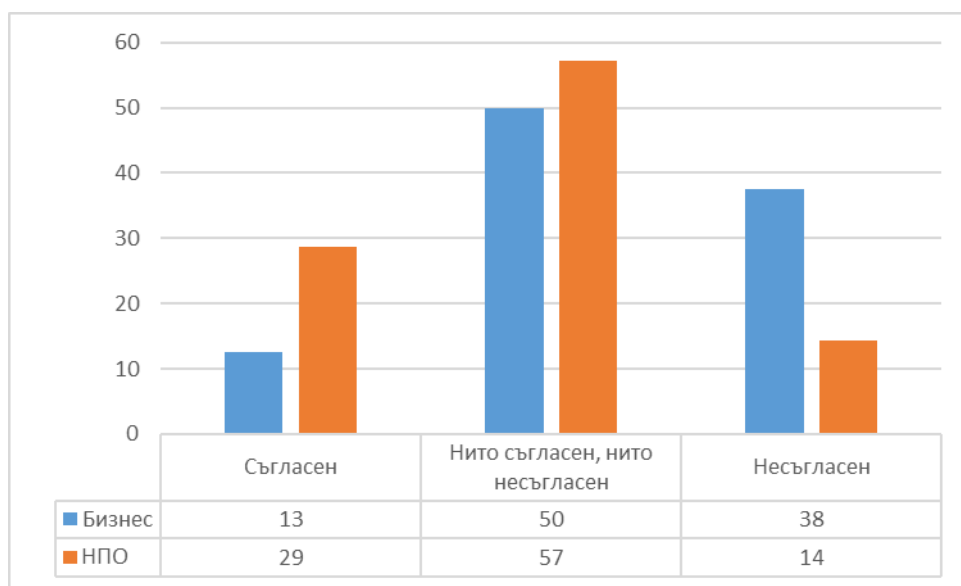


ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

на участие, ако местната власт има желание и мотивация за включване на заинтересованите страни трябва да засили усилията за включване на бизнеса и неправителствения сектор в процесите на разработване, прилагане и мониторинг на местните политики в сферата на инвестициите, местните данъци и такси и управление на общинската собственост.

До голяма степен, сходни резултатите се виждат и при въпроса относно осъществяването на инициативи от местната власт за включване на заинтересованите страни при планиране и изпълнение на местни политики. По-високо ниво на несъгласие се наблюдава сред представителите на бизнеса (38%), докато неправителствените организации имат по-положително възприятие за участието си в тези процеси. По-високата оценка може да се дължи и на по-тясното сътрудничество между местната власт и НПО при реализирането на съвместни проекти.

Фигура 3. Местната власт осъществява редица инициативи за включване на граждани, бизнес, НПО при планиране и изпълнение на местните политики, в %



Една от основните констатации в процеса на кабинетното проучване е, свързана с липса на ясна, своевременна и лесно достъпна информация. Публикуването на проекти на наредбите в общия поток от информация, където бързо се губи, очевидно се явява пречка за представителите на бизнеса и неправителствените организации своевременно да се запознаят с предстоящите промени и да дадат обосновани предложения и становища. Практиката на местната власт е да публикува информация за конкретния проект на наредба или стратегически документ в секция „Новини“ на официалната страница на

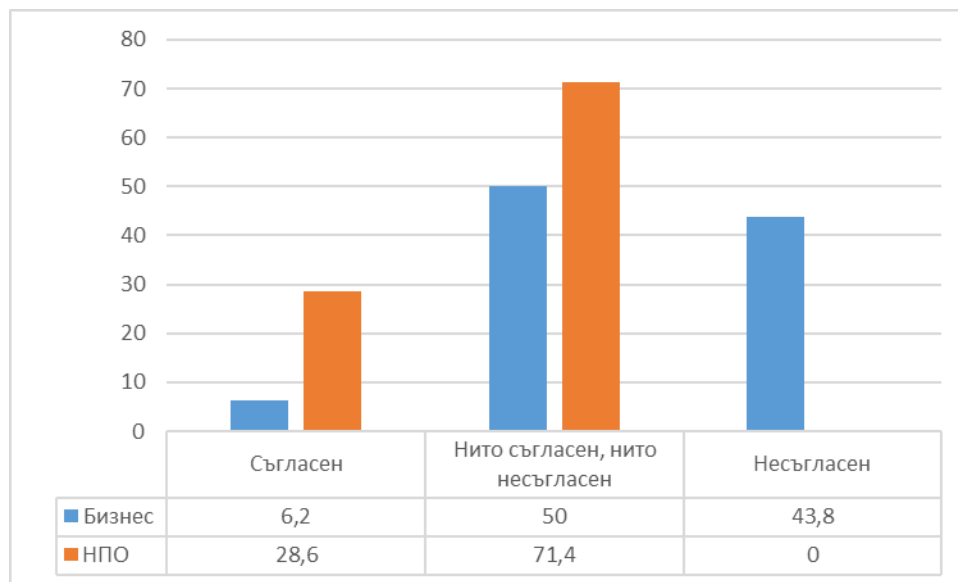


ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



общината, но информацията бързо се губи при публикуване на нови новини. Отделно от това, няма публикувана допълнителна информация или данни, които да помогнат на заинтересованите страни да изградят разбиране на проблема, да оценят нуждите и да изложат аргументирано своята позиция, чрез предложение или становище. Резултатите от анкетното проучване дават сведения, че този проблем е по-ярко застъпен сред представителите на бизнеса. За 44% от тях представяната информация не е достатъчна, а за малко над 34% е и трудно достъпна. 29% от представителите на неправителствения сектор споделят, че информацията, която се предоставя от страна на местната власт е в достатъчен обем, а 43% считат, че тя лесно достъпна. Независимо от това преобладаващата част от тях, заема неутрална позиция.

Фигура 4. Предоставяната от местната власт информация за дейността ѝ е в достатъчен обем

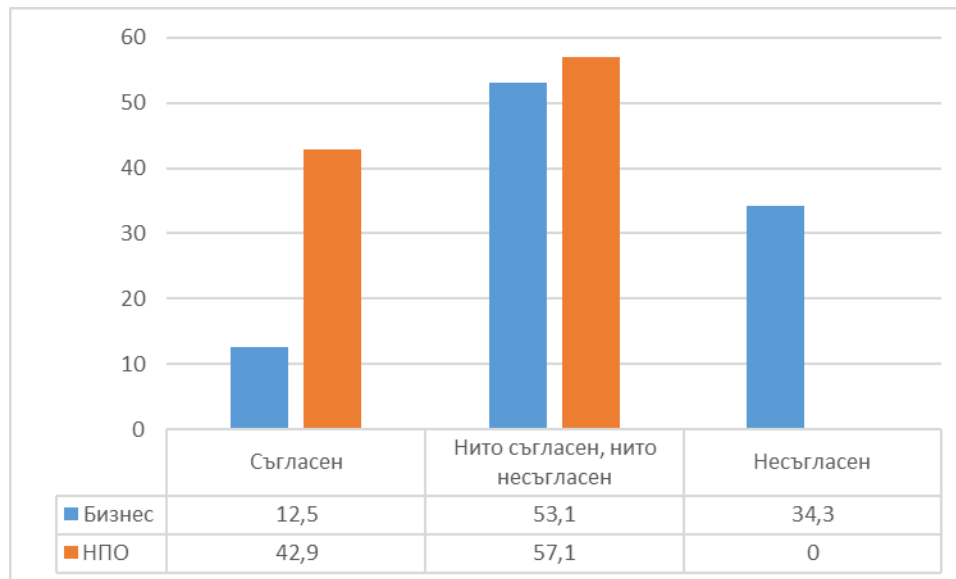




ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



Фигура 5. Предоставяната от местната власт информация за дейността ѝ е лесно достъпна



Всички резултати от гледна точка на участието на бизнеса и неправителствените организации за подобно участие са ясно илюстрирани от виждането на двете заинтересовани страни за практическата възможност за подобно участие. Макар, че е налице сравнително сходство в изразените мнения, представителите на неправителствения сектор проявяват по-висока мотивация и готовност за участие. Обратно, 50% от бизнеса не се интересуват от подобни възможности и /или не са запознати. Както беше отбелязано, местната власт е осигурила възможност за участие с предложения и становища, като същите могат да бъде депозирани в деловодството или да бъдат подадени на електронната поща на общината. Очевидно, тези възможности се считат за ограничаващи от 25% от бизнеса и малко над 74% от неправителствените организации. Положителна страна е, че 13% от бизнеса и 14% от НПО са на мнение, че няма ефективна възможност за в процесите на формулиране и промени на местни политики в областта на инвестициите, местните данъци и такси и управлението на общинската собственост

Таблица 1. Местната власт, ОСИГУРИЛА ЛИ Е ПРАКТИЧНА ВЪЗМОЖНОСТ ЗА УЧАСТИЕ на граждани, бизнес, НПО при формулиране и промени на местни политики в областта на: Инвестициите; Местните данъци и такси; и Управлението на общинската собственост

Възможни отговори	Бизнес (в %)	НПО (в %)
Да, има практическа възможност за даване на предложение, препоръки и становища;	12,5	14,3
Да, има възможност, но тя е ограничена;	25,0	71,4



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Възможни отговори	Бизнес (в %)	НПО (в %)
Няма ефективна възможност	12,5	14,3
Не съм се интересувал/а от подобни възможности	25,0	0,0
Не съм запознат/а	25,0	0,0

Резултатите от анкетното проучване още един път потвърждават че представителите на бизнеса изключително рядко са били част от процесите по планиране, прилагане и контрол на политики в посочените сфери. Като единствен по-ефективно работещ инструмент може да бъде посочен провеждането на работни срещи, дискусии фокус-групи, семинари, където бизнеса е вземал участие. Това се дължи главно на включването им при разработване на Плана за интегрирано развитие на община Кюстендил 2021-2027 г. Тази активност е присъща на по-значимите икономически субекти, и отговорите от анкетирането го потвърждават - от възможността за участие в подобни срещи са се възползвали единственото голямо предприятие сред анкетираните, половината от средните предприятия, и едва 2 от микро предприятията.

Очаквано, с оглед на своята мисия и цели, неправителствените организации са били най-активни по отношение на взаимодействие с местната власт, като са ползвали и повечето от възможните инструменти за споделяне на мнение.

Активността на неправителствените организации се вижда ясно при сравнение с участието на бизнеса. Това показва наличие на функционираща екосистема от организации, които работят в сътрудничество с местната власт, и служат за коректив, особено при слабото участие на гражданите и бизнес структури в тези процеси.

Таблица 2. Изразявали ли сте мнение, становище (съгласие/несъгласие) и/или препоръки във връзка с политики и/или действия предприети от местната власт в областта на насърчаване на инвестициите

Инвестиции	Бизнес (в %)	НПО (в %)
Да, чрез писмена обратна връзка посредством установените от общината канали за комуникация	3,1	14,3
Да, в обществено обсъждане	6,3	28,6
Да, в работни срещи, дискусии фокус-групи, семинари	12,5	42,9



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Инвестиции	Бизнес (в %)	НПО (в %)
Да, чрез участие в социални мрежи	3,1	0,0
Да, чрез подписка / референдум	0,0	0,0
Да, участвах в протест	3,1	0,0
Да, в заседания на комисиите на общинския съвет/ в общинския съвет	0,0	28,6
Да, в онлайн срещи и консултации	0,0	28,6
Получихме покана, но не сме участвали	0,0	0,0
Не, нямам отношение към икономическата политика	3,1	0,0
Не, тъй като това няма да промени нищо	0,0	0,0

В сферата на местните данъци и такси, отчетените и коментирани по-горе закономерности се запазват, макар и в не толкова ясно изразена форма. Потвърденото участие на неправителствените организации не е така активно, и е сравнимо с това на останалите заинтересовани страни.

Таблица 3. Изразявали ли сте мнение, становище (съгласие/несъгласие) и/или препоръки във връзка с политики и/или действия предприети от местната власт в областта на местните данъци и такси

Местни данъци и такси	Бизнес (в %)	НПО (в %)
Да, чрез писмена обратна връзка посредством установените от общината канали за комуникация	0,0	14,3
Да, в обществено обсъждане	3,1	0,0
Да, в работни срещи, дискусии фокус-групи, семинари	3,1	14,3
Да, чрез участие в социални мрежи	6,3	6,0
Да, чрез подписка / референдум	3,1	14,3



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Местни данъци и такси	Бизнес (в %)	НПО (в %)
Да, участвах в протест	6,3	0,0
Да, в заседания на комисиите на общинския съвет/ в общинския съвет	0,0	14,3
Да, в онлайн срещи и консултации	0,0	0,0
Получихме покана, но не сме участвали	0,0	0,0
Не, нямам отношение към икономическата политика	0,0	14,3
Не, тъй като това няма да промени нищо	0,0	0,0

По отношение на управление на общинската собственост, резултатите, данните показват, че неправителствените организации отново са били сред по-активните участници при взаимодействие с местната власт по отношение проблематиката, свързана с управлението на общинската собственост.

Таблица 4. Изразявали ли сте мнение, становище (съгласие/несъгласие) и/или препоръки във връзка с политики и/или действия предприети от местната власт в областта на управление на общинската собственост

Управление на общинската собственост	Бизнес (в %)	НПО (в %)
Да, чрез писмена обратна връзка посредством установените от общината канали за комуникация	0,0	14,3
Да, в обществено обсъждане	6,3	14,3
Да, в работни срещи, дискусии фокус-групи, семинари	3,1	0,0
Да, чрез участие в социални мрежи	3,1	14,30
Да, чрез подписка / референдум	9,4	0,0
Да, участвах в протест	0,0	0,0
Да, в заседания на комисиите на общинския съвет/ в общинския съвет	0,0	14,3
Да, в онлайн срещи и консултации	3,1	28,6
Получихме покана, но не сме участвали	0,0	14,3



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Не, нямам отношение към икономическата политика	3,1	14,3
Не, тъй като това няма да промени нищо	3,1	28,6

По-значимо участие в процесите заявяват представителите на неправителственият сектор, като по-голяма активност е налице по отношение на политика за насърчаване на инвестициите. Близко 43% са споделят, че са участвали в работни срещи, фокус-групи и семинари и по 28,6% са участвали в обществени обсъждания, в заседания на комисиите на общинския съвет или в онлайн консултации. Това очевидно се дължи на по-активното участие в процеса на разработване на Плана за интегрирано развитие на община Кюстендил 2021-2027 г.

Отговорите на анкетираните, чрез които те потвърждават своето неучастие в различните форми на взаимодействие с местните власти категорично показва дефицитите в този процес. Потвърждава се значимата роля на неправителствените организации, и се изостря вниманието от необходимостта да се реализират инициативи, които да работят за въвличането на представителите на бизнес в по-голяма степен в тези процеси.

5.2. Отчитане на мнението на бизнеса и неправителствените организации

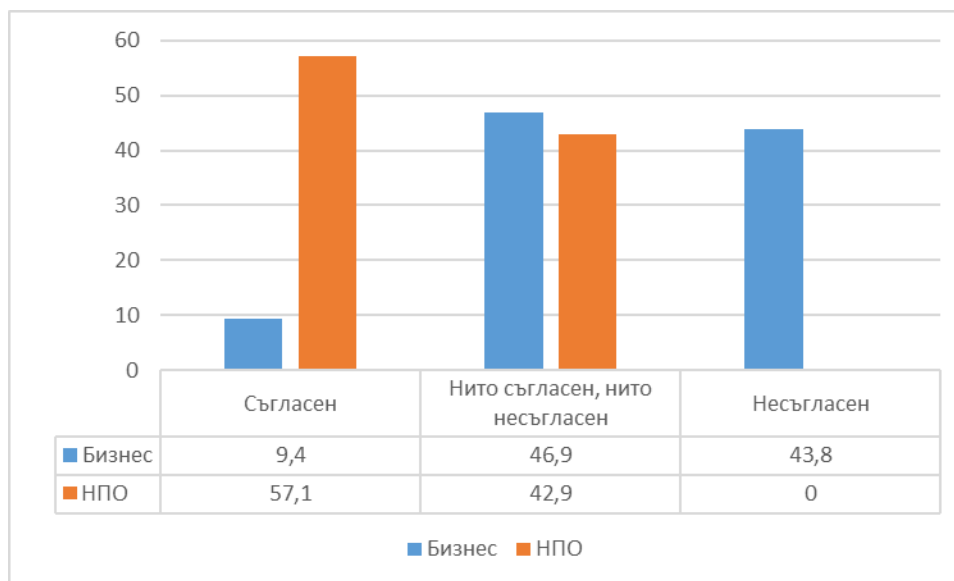
Обратната връзка е изключително важно условия за изграждане на партньорство и сътрудничество изградено на основата на доверие и откритост при взимане на решения. Резултатите от кабинетното проучване трудно могат да дадат еднозначен отговор на въпроса дали местната власт се вслушва и доколко взима предвид изказаните предложения и становища от представителите на бизнеса и неправителствените организации. Ето защо, за оценка на степента и ефективността на партньорство, макар и косвено, можем да съдим от отговорите на респондентите, включени в анкетните проучвания. Видно от резултатите е, че оценката на представителите на неправителствените организации е значително по-висока. 57% от анкетираните НПО споделят, че основните действия на местната власт по икономическите въпроси са взимат след изслушване и консултация. Точно на обратното мнение са представителите на бизнеса, като само 9,4% от тях застъпват подобно мнение. Като цяло, от отговорите на проучванията можем да съдим, че значително по-голяма доверие е изградено между местната власт и неправителствения сектор.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



Фигура 6. Основните действия на местната власт по икономическите въпроси са взимат след изслушване и консултация с представителите на гражданското общество, бизнес, НПО.



Независимо от по-голямото доверие заявено от представителите на неправителствения сектор, това че местната власт се вслушва в изказаните мнение не винаги означава, че ги взема предвид. Това особено ясно се вижда в сферата на местните данъци и такси, където нито едно от анкетираните НПО не смята, че местната власт е отчела мнението им. До голяма степен това може би се дължи на последните изменения на двете наредби и възникналите протести, след като измененията станаха достояние на жителите на общината. Макар, че сравнително малък остава дялът на бизнеса, които счита, че община отчита мнението на заинтересованите страни в сферата на управление на собствеността и местните данъци и такси, този дял е по-висок сравнение с НПО. Единствено в областта на инвестициите, дялът на представителите на неправителствения сектор, които са на мнение, че гласът им се чува, е по-висок от дялът на бизнеса. Това до голяма степен се дължи на по-тясното сътрудничество и взаимодействие при идентифицирането и изпълнението на съвместни проекти и инициативи с общината.

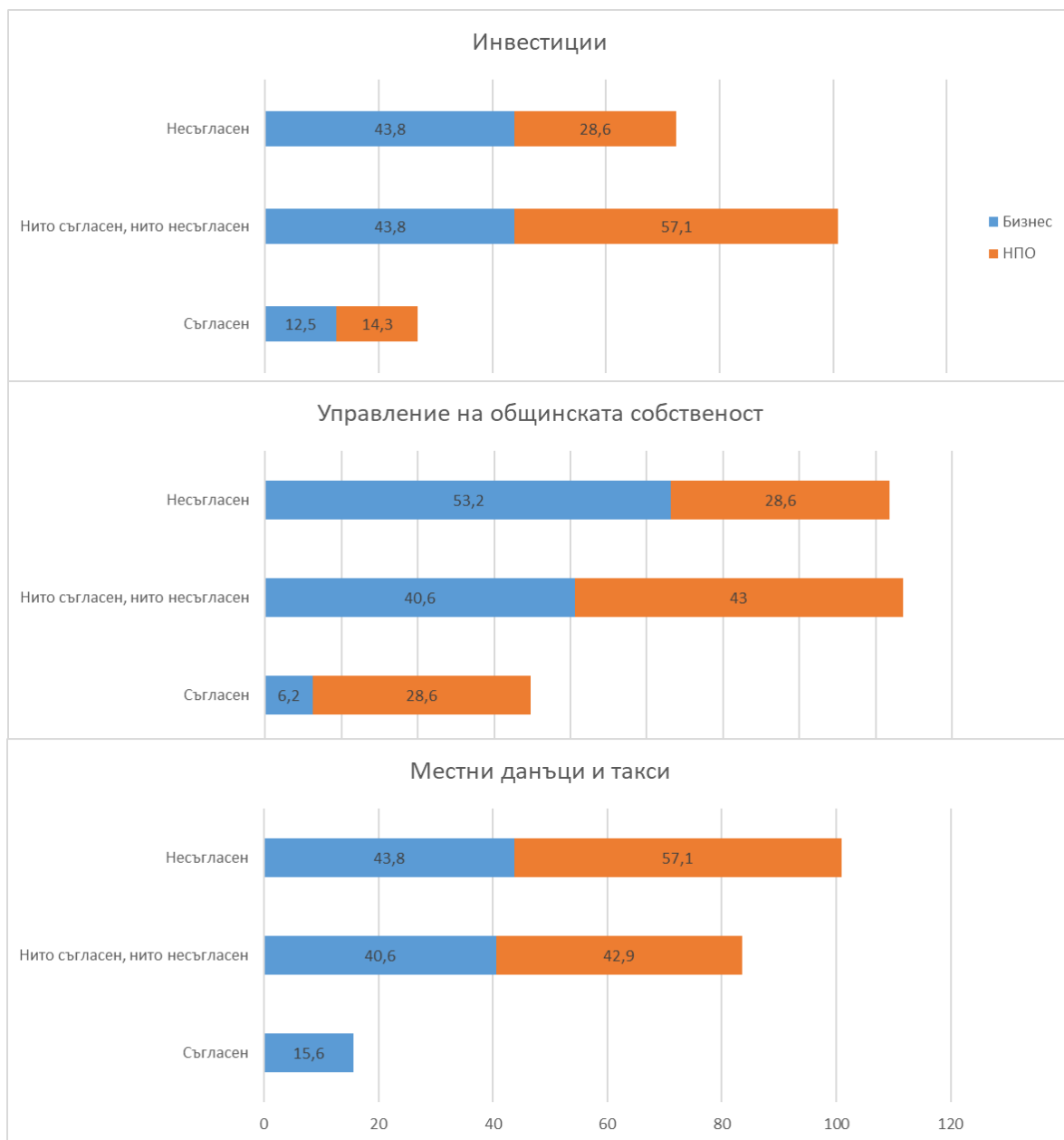


ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Фигура 7. Местната власт отчита мнението на граждани, бизнес, НПО, по отношение инвестициите, ефективното управление на общинската собственост и местните данъци и такси



От извършения сравнителен анализ става ясно, че участието на бизнеса и НПО по изследваните теми е непълноценно, а обратната връзка от това участие е на незадоволително ниво. От тази гледна точка, партньорството между местната власт от



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

една страна и бизнеса и неправителствените организации от друга не е достатъчно ефективно и е необходимо предприемане на активни мерки за неговото подобряване.

6. ОСНОВНИ ИЗВОДИ

Извършеният анализ установи, че като цяло, местната власт се стреми стриктно да се придържа към законовите изисквания при изработване, консултиране и приемане на стратегически /плани и програмни документи, в т.ч. местни нормативни актове. В същото време, е необходимо общината да засили дейността си за по-активното въвличане и участие на бизнеса и представителите на неправителствените организации в процеса на разработване и прилагане на местните политики в областите инвестиции, местни данъци и такси и управление на общинската собственост.

Основните форми на партньорството между отделните заинтересованите страни се реализира главно при разработване и изпълнение на проекти, участие в кръгли маса/форуми и обсъждания, но често това се дължи на изискванията и/или спецификата на конкретната финансираща програма. По отношение на собствени инициативи на отделните заинтересованите страни, партньорството е водено предимно от нужда и необходимост, а не от общ интерес. При бизнеса и неправителственият сектор е налице сътрудничеството по отношение на изпълнението на проекти и инициативи или в искания на организациите за партньорство, подкрепа и/или съ-финансиране (при неправителствените организации). За процеса на наблюдение не бяха открити доказателства за участие на заинтересованите страни, като няма достатъчно информация за разработени и прилагане ясни механизми за участие на заинтересованите страни в процеса. Като основна форма се прилага тяхното информиране, чрез изготвени Годишни доклади за изпълнение по конкретната политика.

Публикуването на информация в секция „Новини“ на официалната страница на общината, не е най-удачното място, тъй като информацията се губи след всяка нова новина. Прегледът на общодостъпната информация дава основание да се твърди, че е необходимо местната власт да положи повече усилия да осведоми и разясни предварително целите на промените по нормативните актове, ползите и нуждите от тях, както и разбираемо да обясни значимостта на приетите стратегически /плани и програмни документи.

По-значимо участие се отчита в процеса на разработване на стратегически и плани документи, като за тази цел се използват анкети, фокус-групи, семинари или други групови техники. Това е по-ясно изразено и отчетено при подготовка на Плана за интегрирано развитие на община Кюстендил.

Анкетните проучвания сочат, че по-значимо участие в процесите заявяват представителите на неправителственият сектор, като по-голяма активност е налице по



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

отношение на политика за насърчаване на инвестициите. Близко 43% са споделят, че са участвали в работни срещи, фокус-групи и семинари и по 28,6% са участвали в обществени обсъждания, в заседания на комисиите на общинския съвет или в онлайн консултации. Това очевидно се дължи на по-активното участие в процеса на разработване на Плана за интегрирано развитие на община Кюстендил 2021-2027 г.

Кабинетното изследване на наличните документи и резултатите от анкетните проучвания установиха, че е необходимо общината да действа проактивно спрямо бизнеса и неправителствените организации, като:

- 🌐 осигурява допълнителна информация, необходима на заинтересованите страни за изграждане на аргументирани предложения и становища в областта на инвестициите, управлението на общинската собственост и местните данъци и такси;
- 🌐 осигури лесен достъп до необходимата информация;
- 🌐 използва допълнителни форми за привличане на заинтересованите страни, като представя и запознава предварително бизнеса и неправителствения сектор с целите на конкретните изменения на местните нормативни актове;
- 🌐 обособяване на място на интернет страницата на общината, където да бъдат публикувани проекти на конкретните нормативни и/или стратегически документи за провеждане на консултации със заинтересованите страни;
- 🌐 изготвяне на процедури и механизми, с ясни правила, за включване на бизнеса и неправителствените организации както в разработването и прилагането, така и мониторинга и наблюдение.

7. ПРЕПОРЪКИ

За подобряване на партньорство и взаимодействието между местната власт и администрация от една страна и бизнес и неправителствени организации от друга страна са дефинирани два основни типа препоръки – общи, отнасящи и до трите изследваните политики и специфични, насочени към конкретна политика.

7.1. Общи препоръки за подобряване взаимодействието и партньорството между местната власт и заинтересованите страни

Препоръка 1: Осигуряване на единна платформа за участие

Настоящата препоръка е насочена към обособяване на отделна секция или платформа, където да бъдат публикувани проектите на нормативните актове и стратегическите / планови и програмни документи. Може да се обмисли осигуряване на допълнителни



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

функционалности, свързани с по-активното включване на заинтересованите страни в процесите по разработване, изпълнение, наблюдение и контрол на отделните политики.

7.2. Препоръки за подобряване взаимодействието и партньорството между местната власт и заинтересованите страни в областта „Насърчаване на инвестициите“

Препоръка 1. Разработване на механизъм за участие на бизнес и неправителствен сектор в процеса на изпълнение, наблюдение и контрол на Плана за интегрирано развитие на община Кюстендил 2021-2027

Като основополагащия документ за реализация на местното развитие, в Планът за интегрирано развитие на община Кюстендил, включването на различните заинтересованите страни в процеса на изпълнението и наблюдението е от решаваща роля за реалното прилагане на принципите на партньорство и откритост в действията на администрацията. Анализите установиха, че в така изготвения основен стратегически документ, няма достатъчно механизми за включване и активно участие на граждани, бизнес и неправителствен сектор.

Ето защо, включването на конкретен механизъм и процедура за участие в процеса на заинтересованите страни в процеса на изпълнение, наблюдение и контрол ще допринесе за взаимодействие, базирано на обективни процедури и правила и ще подобри прозрачността при работата на местната власт и администрация. Тези механизми и процедури, следва да бъдат разработени в сътрудничество със заинтересованите страни и да отразяват ангажиментите и отговорностите на всяка страна в процесите.

Препоръка 2. Организиране на разяснителна кампания за повишаване на осведомеността на местния бизнес относно инвестиционните стимули

Документалният преглед установи, че в общината няма издаден сертификат клас „В“. В същото време, информацията, която да представя информация за привилегиите, които предприятията могат да ползват по Закона за насърчаване на инвестициите и приетата Наредбата за насърчаване на инвестициите с общинско значение в община Кюстендил и издаване на сертификати клас В⁷ не е достатъчна.

Препоръката е насочена към организиране на информационно разяснителна кампания за реда за издаване на сертификат клас В, както и стимулите, от които могат да се възползват потенциалните инвеститори, в общината. В рамките на разяснителната кампания, може да се обмисли и провеждане на регулярни срещи между местната администрация и представителите на бизнеса от различни сектори за проучване на техните бъдещи

⁷ приета с Решение № 733/29.03.2018 г. на ОбС – Кюстендил



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

инвестиционни намерения, нуждите им и възможностите на общината за оказване на съдействие.

За повишаване на осведомеността и спазване на изискванията на Закона за насърчаване на инвестициите е необходимо общината да публикуване на интернет страницата:

- 🌐 Актуален списък със свободните терени и други недвижими имоти за осъществяване на инвестиции;
- 🌐 Формуляри и образци за кандидатстване за получаване на сертификат за инвестиция клас „В“ и ползване на насърчителните мерки съгласно наредбата;
- 🌐 Информация за издадените сертификати за инвестиция клас „В“ от общината.

Препоръка 3. Разширяване на възможностите за електронно управление чрез Предоставяне на възможност за електронна заявление за издаване на сертификат клас „В“ и експертна помощ

За улеснение на бизнеса, може да се обмисли вариант за осигуряване на възможност за електронно попълване и подаване на заявление от страна на инвеститорите. Възможно е да се обмисли възможността за осигуряване на експертна помощ при процедури за ОВОС, изготвяне на строителна документация и др., тъй като инвеститорите често отчитат значителни затруднения в тези области. За тази цел може да се оформи експертно звено отговарящо за инвестициите в общината, което не само да оказва съдействия на местните фирми и инвеститори при реализиране на техните инвестиционни намерения, но и да представя общината пред потенциални инвеститори и да провежда разяснителна кампания за предимствата и възможностите на община Кюстендил за развитие на бизнеса.

Препоръка 4. Засилване на партньорството между заинтересованите страни при подготовката и изпълнение на съвместни проекти

С оглед необходимостта на реализиране на интегрирани проекти в рамките на ПРР 2021-2027 г. в предстоящия програмен период, следва да се предприемат по-сериозни стъпки за ефективно използване на партньорствата между бизнеса, местната власт и неправителствен сектор, като се предприемат стъпки за засилване интересът на местната общност към цялостното развитие на общината. Необходимо е да се обмисли иницирането на работни срещи между отделните заинтересовани страни, в които да се обсъдят и идентифицират потенциални проектни идеи, базирани на взаимноизгодно сътрудничество и партньорство и възможности за включване. На тази база, следва ясно да бъдат разпределени отговорностите и ангажиментите на страните при подготовка на проектни инициативи.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

7.3. Препоръки за подобряване взаимодействието и партньорството между местната власт и заинтересованите страни в областта „Управление на собствеността“

Препоръка 1. Въвеждане на по-ефективни форми на управление на общинската собственост чрез споделя на опит с бизнеса

Местната власт и администрация следва да обмислят възможност за подобряване управлението на общинската собственост, в посока подобряване на ефективността и повишаване на местните приходи. В тази връзка, може да се търси партньорство с бизнеса неправителствения сектор за намаление на разходите за местните власти чрез въвеждане на нови модели за използване управление на общинската собственост, без да се нарушава обществения интерес. В тази връзка може да се направи преоценка на активите на общината, като съвместно се потърсят възможности за оптимизиране на тяхното управление.

Практиката в много от европейските страни е насочена към стремеж за създаване на гъвкави и модерни системи, в която местната община ще се занимава по-малко с директното предоставяне на услуги, а повече с управлението и контрола на услуги, предоставяни от подизпълнители от частния и от неправителствения сектор.

Препоръка 2. Създаване на интегрирана система за управление на общинската собственост

Общинската собственост е с най-различен характер – гори, земеделски земи, жилища, спортни имоти и др. Системата следва да позволи логическото събиране на всички обекти, които са общинска собственост с цел по-лесно управление и контрол върху тях, като може да включва и дейностите по обслужване на наеми, актуване на общинската собственост, оценка и продажба на имоти, състояния на активите и др.. Събирането на едно място на подобна информация ще позволи в значителна степен да се подобри обслужване на гражданите и бизнеса (в т.ч. потенциални инвеститори) и да се търсят съвместни способности за подобряване на управлението на общинската собственост.

Препоръка 3. Публикуване на лесно достъпна информация и пълна информация за общинската собственост

С цел засилване на взаимодействието между местната власт и заинтересованите страни, може да се обмисли публикуване публичните регистри на актовете за общинска собственост и на сделките по разпореждане с общинските имоти и придобиване на частни имоти, посредством дарение, покупка и др. Публикуването на тази информация следва да бъде на специално обособено място в официалния сайт на общината. По този начин, в значителна степен ще се повиши осведомеността на заинтересованите страни относно потенциала и управлението на общинската собственост и ще осигури възможен механизъм за наблюдение и контрол.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

7.4. Препоръки за подобряване взаимодействието и партньорството между местната власт и заинтересованите страни в областта „Местни данъци и такси“

Препоръка 1: Организиране на предварителни разяснителни кампании

Промяната на местните данъци и такси е изключителна чувствителна сфера както за гражданите, така и за бизнеса. В тази връзка, е препоръчително преди публикуване на проект на местен нормативен акт, особено, свързан с повишаване размера на данъците и такси, да се проучи мнението и нагласите на всички заинтересовани страни, за готвените промени. За тази цел следва предварително да се проведе информационна кампания и срещи в населените места от общината, в които да се разяснят целите и мотиви на промените, да се обсъдят със заинтересованите страни, да се осигури достъп до необходимата допълнителна информация, да се представи очакваното въздействие от промените. По този начин, заинтересованите страни ще могат предварително да изкажат своето мнение или да дадат предложения, а от друга страна ще бъдат своевременно информирани за промените и няма да бъдат изненадани. Изследването показва, че Община Кюстендил не е променяла размера на местните данъци и такса битови отпадъци в продължение на близо 15 години /в периода 2008-2022 г./, като следва да се отчете, че при инициране на промяната им през 2021 г. Общината е провела нарочен референдум относно повишаване на местните данъци и такси, макар и местното допитване да не е допустимо по бюджетни и данъчни въпроси от гледна точка на Закона за прякото участие. Препоръката е Общината е да продължи тази положителна практика при вземане на решения в тази сфера и в бъдеще.

Препоръка 2: Изготвяне и публикуване на оценка на въздействието при разработване и публикуване на проект на нормативен акт

Съгласно ЗНА, при изработването на проект на нормативен акт е предвидено да бъдат проведени обществени консултации с гражданите и юридическите лица. Законът предвижда улесняване на местната общественост в участието на процеса, като поставя изискване преди внасянето на проект на нормативен акт за издаване или приемане от общинският съвет, той да бъде публикуван на интернет страницата на съответната община и/или общински съвет, заедно с доклада, мотивите и оценката на въздействието. Документалният преглед установи, че по отношение на наредбите регламентиращи местните данъци и такси не са извършвана оценка на въздействието.

Препоръката не е свързана единствено със задължението за спазване на законодателството, но подобна оценка на въздействие допълнително се отразява върху качеството на съответния нормативен акт, като самият процес следва да включва и провеждане на консултации със заинтересованите страни.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

7. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Нормативни документи на национално ниво

- ⊗ Закон за местното самоуправление и местната администрация, Обн. ДВ. бр. 77 от 17 Септември 1991 г., посл. изм. ДВ. бр. 9 от 2 Февруари 2021 г.
 - Закона за достъп до обществена информация, Обн. ДВ. бр. 55 от 7 Юли 2000 г., посл. изм. ДВ. бр. 15 от 22 Февруари 2022 г.
- ⊗ Закона за общинската собственост, В сила от 01.06.1996 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2021 г.
- ⊗ Закона за насърчаване на инвестициите, Обн. ДВ. бр. 97 от 24 Октомври 1997 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 22 от 18 Март 2022 г.
- ⊗ Закон за нормативните актове, Обн. ДВ. бр. 27 от 3 Април 1973 г., изм. ДВ. бр. 65 от 21 Юли 1995 г., доп. ДВ. бр. 55 от 17 Юни 2003 г., изм. ДВ. бр. 46 от 12 Юни 2007 г., изм. и доп. ДВ. бр.34 от 3 Май 2016 г.
- ⊗ Закон за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, Обн. ДВ. бр. 44 от 12 Юни 2009 г., посл. изм. ДВ. бр. 15 от 22 Февруари 2022 г.
- ⊗ Закон за публичните финанси, Обн., ДВ, бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г., изм., бр. 95 от 8.12.2015 г., в сила от 1.01.2016 г., изм. и доп., бр. 43 от 7.06.2016 г., бр. 91 от 14.11.2017 г.
- ⊗ Закона за регионално развитие, посл. изм. ДВ, бр. 51 от 1 Юли 2022 г
- ⊗ Методически указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.,
<https://www.mrrb.bg/bg/utvurdeni-metodicheski-ukazaniya-za-razrabotvane-i-prilagane-na-planove-za-integrirano-razvitie-na-obstina-piro-za-perioda-2021-2027-g/>
- ⊗ Правилник за прилагане на Закона за регионално развитие, приет с ПМС № 183 от 04.08.2020 г., Обн. ДВ. бр. 70 от 7 Август 2020 г., изм. и доп. ДВ. бр. 45 от 23 Май 2023 г.

2. Нормативни документи на местно ниво

- ⊗ Вътрешни правила за предоставяне на достъп до обществена информация/ за предоставяне на информация за повторно използване от Общински съвет – Кюстендил, приети с Решение № 502/ 29.06.2017 г., взето с протокол № 22 от заседание на Общински съвет Кюстендил, проведено на 29.06.2017 г.
- ⊗ **Наредбата за насърчаване на инвестициите с общинско значение в община Кюстендил и издаване на сертификати клас В**, Приета с Решение № 733/29.03.2018 г. на ОбС – Кюстендил



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

- ⊗ **Наредба за определяне размера на местните данъци на територията на община Кюстендил**, приета с Решение № 764/31.01.2011 г. на ОбС-Кюстендил ; посл. изм. и доп. с р. № 932/15.12.2022 г. на ОбС - Кюстендил
- ⊗ **Наредба за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на община Кюстендил**, приета с Решение №765/31.01.2011 г. на ОбС-Кюстендил, посл. изм. и доп. с Решение № 1023/30.03.2023 г. на ОбС – Кюстендил
- ⊗ **Наредба за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество**, приета с Решение № 808/17.03.2011 г. на ОбС – Кюстендил, посл. изм. изм. с Решение №987/28.02.2019 г. на ОбС –Кюстендил
- ⊗ **Наредбата за условията и реда за установяване на жилищни нужди, настаняване под наем и продажба на общински жилища**, приета с р. 768/31.07.2014 г. от ОбС – Кюстендил; изм с Решение № 988/28.02.2019 г. на ОбС – Кюстендил; изм. и доп. с Решение № 741/26.05.2022 г. на ОбС – Кюстендил
- ⊗ **Наредба за управление на горски територии - собственост на Община Кюстендил**, приета с Решение № 1026/25.04.2019 г. на ОбС – Кюстендил
- ⊗ Наредбата за реда за управление и разпореждане с общински спортни имоти и съоръжения, приета с Решение № 820/31.03.2011 г. на ОбС – Кюстендил; изм. и доп. с Решение №414/29.08.2013 г. на ОбС – Кюстендил; изм. с Решение № 1007/28.03.2019 г. на ОбС –Кюстендил
- ⊗ **Наредба за стопанисване и управление на земеделските земи от общинския поземлен фонд**, приета с Решение №707/30.09.2010 г. на ОбС –Кюстендил; изм. и доп. с Решение №414/29.08.2013 г.
- ⊗ **Правилник за прилагане на закона за насърчаване на инвестициите**, в сила от 21.09.2007 г., приет с ПМС № 221 от 13.09.2007 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 82 от 14 Октомври 2022 г.
- ⊗ **Правилника за организация и дейността на Общинския съвет – Кюстендил**, неговите комисии и взаимодействието му с Общинската администрация, приет с Решение № 172/25.06.2020 г. на ОбС – Кюстендил и доп. с Решение №295/26.11.2020 на ОбС - Кюстендил, изм. и доп. с Решение № 395/31.03.2021 г. на ОбС - Кюстендил

3. Стратегически / планови / програмни документи на местно ниво

- ⊗ **План за интегрирано развитие на община Кюстендил 2021-2027 г.**, приет с Решение № 398 на Общинския съвет от 31.03.2021 г.
- ⊗ **„Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от ВИЕ и биогорива в Община Кюстендил за периода 2020 – 2030 година“**, приета на заседание на Общински съвет на Община Кюстендил с решение № 230 /27.08.2020 г. и влиза в сила от /03.09.2020 г.
- ⊗ **Стратегията за управление на общинската собственост за мандат 2019-2023**, приета с решение на Общински съвет – Кюстендил №.96/27.02.2020 г.





ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

4. Допълнителни източници на информация

-  Официалната интернет страница на община Кюстендил
-  Резултати от проведено анкетно проучване изпълнение на дейност 1 „Съществуващи механизми на бизнес и гражданско участие при планиране и прилагане на политики, отнасящи се до инвестиции, данъчно облагане и управление на собствеността в община Кюстендил“